

thi ca thể giới chọn lọc

thơ

Yanít Ritxót

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

<http://tieulun.hopto.org>

THI CA THẾ GIỚI CHỌN LỌC

TRẦN NHUẬN MINH
Tuyển giới thiệu

thơ *YANÍT RITXỐT*

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

<http://tieulun.hopto.org>

Trong tuyển thơ này, chúng tôi có sử dụng các bản dịch thơ của các dịch giả: Chế Lan Viên, Xuân Diệu, Hoàng Trung Thông, Nguyễn Viết Lâm, Tế Hanh, Cao Huy Đình, Đào Xuân Quý, Huyền Kiều, Yên Lan, Nguyễn Đình Thi, Huy Cận, Nguyễn Hải Trưng.

Trân trọng cảm ơn các soạn giả và dịch giả thơ Tagor.

Địa chỉ liên lạc :

TRẦN TUẤN

49 Hồ Xuân Hương, P.6, Q.3

TP. Hồ Chí Minh

ĐT : 9306381

Thơ

YANIT RITXỐT

Nhà thơ lớn Pháp Lui Aragông từng viết :
“Phải nói to lên rằng, Ritxốt là một trong những nhà thơ lớn và lạ nhất trong những nhà thơ hiện nay. Riêng tôi, đã từ lâu, tôi chưa hề nghe một tiếng thơ như thế và thấy sự kích động dữ dội như thế của thiên tài”.

Yanit Ritxốt sinh tháng 5-1909 tại Lacôni, Hi Lạp, trong một gia đình nghèo, có nhiều người bị bệnh thần kinh và bệnh lao. Ông làm thơ từ 1931 nhưng phải đến năm 1936 ông mới nổi tiếng với bài thơ **Bia mộ**, bài thơ từng bị chính quyền Hi Lạp cấm và thiêu hủy. Năm 1948 ông bị bắt và bị lưu đày vì đã tham gia phong trào cộng sản. Ông viết bài thơ **Bản xô nát ánh trắng** trong nhà

<http://tieulun.hopto.org>

tù và năm 1956, bài thơ tuyệt vời này được tặng giải thưởng văn học quốc gia. Năm 1967, ông lại bị bắt và sau đó bị quản thúc ở Aten. Như vậy nhiều năm liền, ông sống trong các nhà tù Hi Lạp hoàn cảnh ấy cùng với bệnh lao đã dày vò ông.

*Cả ngày, miệng đắng khô
Đến nỗi không còn đủ nước bọt
Để dán một con tem
Trên bưu thiếp gửi về cho mẹ*

Từ trong nhà tù, Ritxôt viết bài thơ ***Thư gửi Giôliô Quyri***, nhà bác học nổi tiếng, bài thơ đã dấy lên một phong trào phản đối chế độ nhà tù ở nhiều nơi trên thế giới. Năm 1957 Ritxôt viết ***Vĩnh biệt***, một bản anh hùng ca bất hủ, năm 1962 viết ***Cái cây ở nhà tù và các chị em*** theo lối thơ sân khấu... Đều là những thi phẩm kiệt xuất, ở đó, những tư tưởng lớn của thời đại : khát vọng tự do, hòa bình, sự bình đẳng giữa các dân tộc, tình yêu và niềm tin giữa những con người, được biểu hiện trong âm hưởng bi tráng và mãnh liệt, huyền ảo và bất ngờ mà ta từng quen biết trong các trường ca cổ đại Hi Lạp. Những khám phá vô cùng táo bạo, vô cùng đột biến, những hình ảnh mới mẻ trùmlộn lên nhau, từng từng lớp lớp phong phú,

đa dạng, những cảm xúc đầy chất trí tuệ dào dạt và bùng nổ không ngừng, tất cả tạo nên cái độc đáo của thiên tài, mà ta biết chỉ có thể nảy sinh ở thế kỷ XX, một thế kỉ của những phát minh khoa học lớn lao và những đổi thay xã hội bão táp. Và đó là Ritxôt, rất Ritxôt, rất Hi Lạp và cũng rất nhân loại. Thơ Ritxôt không dễ đọc, dù là qua các bản dịch tài hoa của các nhà thơ Việt Nam. Nhưng khi đã đọc ông rồi, đã nhập vào thế giới tâm hồn kì lạ của ông rồi, thơ ông sẽ chinh phục ta mãi mãi...

TRẦN NHUẬN MINH

<http://tieulun.hopto.org>

Bia mộ

(Lời một bà mẹ khóc đứa con,
một người thợ trẻ bị kẻ thù sát hại)

I

Con ơi, ruột của ruột, tim của tim
Canh chim trong xóm nghèo, đóa hoa của nỗi
quạnh hiu của mẹ
Con đi đâu, con ơi, con đi đâu, con bỏ mẹ lại đây?
Chiếc lồng không chim, cái giếng không nước
Con nằm im rồi, con không còn nghe những lời
mẹ nói với con
Con đi đâu, hỡi con ?

II

Một ngày tháng năm con đi, một ngày tháng năm
mẹ mất con
Vào mùa xuân, con ơi, khi con thích trèo lên
Trên gác để nhìn không biết chán
Mắt uống ánh sáng vũ trụ
Con kể cho mẹ nghe với một giọng dịu dàng ấm
áp và trẻ trung
Bao nhiêu chuyện nhiều hơn đá sỏi trong biển
Con nói với mẹ tất cả gì tốt đẹp sẽ về ta
Nhưng bây giờ con đã tắt nghỉ và ánh sáng ngọn
lửa của chúng ta cũng tắt theo

III

Đã tắt rồi, ngôi sao của mẹ, cả vũ trụ cũng tắt
Mặt trời đã thu lại ánh sáng, chỉ còn là một
khối đen

Những người đi qua lần mẹ, bọn lính đẩy mẹ
Nhưng mắt mẹ không thể rời khỏi con
Mẹ nghe hơi thở con trên má
Một ánh sáng lớn rung rinh cuối phố
Một bàn tay sáng ngời lau mắt mẹ

Tiếng con nói vào tận ruột gan của mẹ
Và như thế mẹ lại đứng lên
Chân mẹ còn đứng vững
Một thứ ánh sáng, hơi đưa con anh dũng của mẹ,
nâng mẹ lên khỏi đất
Những lá cờ phủ thân con, ngủ đi con
Mẹ sẽ đến với bạn bè con, mẹ nói thay con.

IV

Con rất tốt, rất hiền, con có đủ đức tính
Tất cả những vuốt ve của gió là dành cho con,
những hoa trong vườn nữa
Con có đôi chân nhẹ nhàng như con hươu tơ
Khi nó đập vào cửa, nó ánh lên như vàng
Tuổi trẻ con đã đem lại cho mẹ tuổi trẻ và mẹ
mỉm cười
Mẹ không sợ già nua, mẹ coi thường cái chết
Nhưng bây giờ mẹ biết tựa vào đâu
Mẹ biết đứng ở đâu nơi đây?
Mẹ như một cây khô
Giữa cánh đồng phủ tuyết

V

Con đứng trước cửa và đôi vai rộng của con
Choán cả : người ta không thấy bê, thấy thuyền
Bóng con như thiên thần, đầy cả nhà
Và bả vai con ánh lên đóa mi-mô-da của sao Hôm
Con nhìn ánh trời chiều ngời chói
Và con giống như một vị thuyền trưởng mà cái
phòng là chiếc tàu
Và trong chiều xuống êm dịu và màu xanh, hãy
chèo đi, các bạn
Con đưa mẹ đi trên biển Ngân Hà
Nhưng thuyền đã đắm, bánh lái đã gãy
Và mẹ lang thang một mình dưới đáy đại dương.

VI

Nếu mẹ có nước tiên làm sống lại, nếu mẹ có một
linh hồn mới
Cho con sống lại, dù chỉ một lúc
Để thấy ước mơ con đã thành hiện thực, cho con
nỗi vui
Nhưng phố phường, chợ búa, những gác hiên,
những con đường vang ngân
Nhưng cô gái trẻ ném hoa vào tóc con

VII

Con ơi, cái số phận nào đã dành cho con
Cho mẹ, nỗi khổ đau như thế, một thứ lửa cháy
trong ngực mẹ
Con thân yêu ơi, con không chết, con ở trong huyết
quản mẹ
Con ơi, con sẽ vào sâu trong huyết quản tất cả
mọi người và con sẽ sống mãi mãi

1936

TẾ HẠNH dịch

Thư gửi Giôliô Quyri

Giôliô thân yêu

Tôi viết cho anh từ nhà tù Ai Xtoratít

Chúng tôi ba nghìn người

Từ trí thức đến người cuốc cày lao lực.

Mảnh chăn đơn rách tã trên vai

*Với khẩu phần năm trái ôliu, một củ hành, một
miếng bánh mì bỏ trong tay nải.*

Trên hòn đảo trụi trần.

Từ đau khổ này bước sang đau khổ khác

Chỉ toòng teeng tay nải ấy bên mình

Đeo thường trực như trái tim

Như lòng tin cuộc sống !

Hai tay chúng tôi bị xích,

Và không thể nào còn nhìn thấy trong đời

Một lò sưởi than hồng, một ô cửa sổ...

16 THƠ YANÍT RITXỐT

Kẻ thù phải xích chúng tôi
Vì chúng tôi là những con người, giản dị như anh,
Trung thực như anh
Và cũng như anh, có thể nào
Lại không yêu Tự do và Hòa bình cho được !
Chúng tôi đã ngủ, má áp má cùng cái chết
Có nhiều người bị cụt tay chân
Nhiều người không còn lành lặn thịt xương
Nhiều người liệt, ngày ngày không dậy nổi
Có kẻ la hét đêm đêm
Có kẻ, cả đời môi cũng không còn mấp máy
Và biết bao người nhắm mắt đi vĩnh viễn
Không thể còn thấy lại
Đám mây bụi miên man trong nỗi buồn màu hồng
Vết run rẩy nhân từ của ánh chiều sắp lụi
<http://tieulun.hopto.org>

Chỉ vì họ đã mang một tội
Là họ cũng biết yêu tha thiết như anh
Tự do và Hòa bình !
Giôliô, chúng tôi bị săn đuổi khắp nơi trên
Tổ quốc

Vì chúng tôi quá yêu Tổ quốc mình
Yêu những cây ô-liu già rủ vòm tóc màu gio
Ru con trẻ bằng nụ cười móm mém,
Yêu những vườn nho khô đau và phẫn nộ,
Những bậc thềm cổ xưa, đá hoa cương xẻ nhẵn
Cứ chiều chiều lại tỏa sáng dưới chân
Yêu những buổi quây quần thức đêm
Bàn bè thân, ngồi dưới những cành cam
Trái cam chín như chùm đèn mới nhóm,
Yêu những cây tiêu huyền đơn sơ

18 THƠ YANIT RITXOT

Thở nhịp thở rộng dài của mặt trời và năm tháng,
Yêu cả những công cụ từ rất cổ
Trong bàn tay con người để cày cuộc yên bình.
Chúng săn đuổi chúng tôi, vì chúng tôi không
thể cho

Gót giày lạ dày xéo lên Tổ quốc
Giôliô, chắc anh có nghe về Glêdôt
Để tôi sẽ kể anh nghe
Glêdôt cũng như chúng ta, hay mỉm cười khi mơ
đến tự do
Thường đi dạo trên những phố quanh co, bàn tay
thúc túi.

Một lần, anh đã lên đến đỉnh Acrôpôn
Nắm chặt quả đấm trẻ trung
Quả đấm giận dữ của những người hi vọng
Anh đã giáng hai đấm vào chữ thập ngoặc biểu
tượng cho phát xít

Như bẻ cái răng nanh từ cái chết gặm gù,
 Và thế là đã bao nhiêu năm
 Manôlit Glêdôt - hay mỉm cười với Hòa bình,
 Tự do,

Đã phải ngồi sau chấn song nhà ngục !
 Giôliô. Anh có nghe về bà cụ già Vaixa
 Bà cụ trước hôm bị đem xử bắn
 Đã tắm gội sạch sẽ, đánh bóng đôi giày,
 Cụ còn kiếm đâu một lọn tóc đen
 Chải cẩn thận và độn trên tóc bạc,
 Để nhảy điệu vũ cuối cùng trước sân nhà tù,
 Lọn tóc đen như vùng vẫy già từ
 Những cây trúc bá ở quê, không bao giờ trụi lá,
 Giôliô. Giá anh nhìn thấy bà cụ Vaixa ấy !
 Anh có thể nào tưởng tượng được không
 Bà cụ nhảy say mê
 Như thể Tự do và Hòa bình
 Đã ở trong tầm tay, ở trong vòng nhảy

20 THƠ YANÍT RITXỐT

Anh chắc chưa nghe về chị Maria Lêôngchiat
Maria cả đời chịu thân phận làm thuê
Chị dọn dẹp cửa nhà cho kẻ khác
Còn mình chưa có nhà,
Chị đi giặt giũ áo quần cho kẻ khác
Còn mình chưa có nổi chiếc sơ-mi.
Chị chỉ có hai bàn tay
Nặng và thô - như đúc từ sắt thép và khô cứng
Vây mà chúng giết chị rồi !
Giôliô. Chị Maria cũng biết rõ như anh
Chỗ bắt đầu của bầu trời là miếng bánh
Vì thế, trước khi bị giết
Chị đặt hai tay lên trước ngực mình
Và ngược nhìn về hướng mặt trời

Lâm râm nói một điều như ước nguyện :
- Nếu mọi người đều được quyền không phải đối
Không phải như tôi đã đối một đời,
Thì tôi sẵn sàng chịu đối hi sinh
Cốt để mọi người, mai sau đừng phải đối !...
Giôliô thân yêu. Mai này liệu ta có thấy
Những người như Maria no đủ hay chẳng ?
Những người sẽ quét vữa hè cho tương lai
Tay nắm bắt vệt nắng đầu buổi sáng ?
Chúng ta có thấy lại Maria trong cái ngày hé rạng
Tự do và Hòa bình ?...
Giôliô thân yêu !
Bức thư hôm nay có thể kí nhiều người,
Duy chỉ có điều : họ không biết kí
Họ thường chỉ gạch hai nét chữ thập làm bút tích.

22 THƠ YANÍT RITXÔT

- Những người thợ cày ở vùng Bônícô rô -
Nhưng dấu rằng họ không biết kí tên
Họ sẵn sàng đem tim mình cống hiến
Cho Tự do và Hòa bình !
Những gì tôi viết hôm nay
Chỉ là viết và kí thay cho họ...
Giôliô. Anh hãy kể cùng bè bạn
Nêruda, Êrenbua, Aragông,
Êluya, Picátxô và tất cả những người thân thiết
Rằng chúng tôi ở đây ba nghìn người
Bị đầy đọa chỉ vì
Dám khiêng lên vai ngôi nhà đã cháy
Để dẹp đi, và xây lại ngôi nhà mới,
Có rất nhiều cửa sổ thênh thang mở về hướng
mặt trời,

Đế bóng đêm không làm các bà mẹ sợ
Đế con trẻ không phải ngủ cùng cái chết.
Giôliô ! Chắc chắn rồi điều ấy sẽ thành.
Đến một mai đẹp trời, tất cả sắt thép trong tay
Sẽ chỉ dùng để đúc nên cuốc nên cày, rèn nên bay
nên búa.
Và để đúc một pho tượng của niềm vui không
bay mất
Đặt ngay trước bến xe ca trong khu phố dân nghèo,
Khu phố sẽ khoác áo xanh màu cây
Và chiếc loa phóng thanh của Liên hiệp Công đoàn
Sẽ thông báo hàng ngày
Về kế hoạch phục hồi kinh tế.

24 THƠ YANÍT RITXÓT

Và vừa nêu những chỉ tiêu vừa ngâm những
bài thơ

Về điện khí hóa hết thủy hành tinh
Về những đập nước, những công trình thủy lợi
Về tình yêu, về hạnh phúc cuộc đời...

Ôi ! Giôliô thân yêu. Nếu như không có những
ngôi nhà cháy,

Nếu như cả thế giới sẽ dựng chung lên một
mái nhà

Được sơn phết bằng nét bút vui tươi của mặt trời
Chúng ta sẽ đủ sức sắp xếp lại ngôi nhà cho
thật đẹp !

Ở trong đó, Tự do là Mẹ
Và Hòa bình xứng đáng làm Con !

Nhà tù Ai Xtoratít; tháng 11-1950
BẢNG VIỆT dịch

<http://tieulun.hopto.org>

Bàn xô nát ánh trăng

Đêm xuân. Phòng lớn của một nhà cũ.

Một người đàn bà đứng tuổi, vận đồ đen nói chuyện với
một người trai trẻ. Không có ánh sáng. Một ánh trăng
tuyệt vời chói vào cửa sổ.

Tôi quên nói thêm là Người Đàn bà vận đồ đen đã cho
in một hai tập thơ khá lí thú. Có xu hướng tôn giáo.

Đây, Người Đàn bà vận đồ đen đang nói chuyện với
Người Thanh niên.

Hãy để tôi đến với anh. Ôi trăng đêm nay !

Trăng hiện từ - trăng không hiện ra

có lẽ tóc tôi bạc mất. Trăng

sẽ đem lại ánh vàng cho tóc tôi

Anh không thấy sao ?

Hãy để tôi đến với anh,

*Khi có ánh trăng, những hình bóng lớn lên trong
căn nhà*

Chúng ta sẽ đến ngồi trên cái ghế đá, nơi mồm
đất cao kia

Và trong khi cơn gió mùa xuân thổi vào ta
Có thể chúng ta mơ rằng chúng ta đang bay
vì nhiều lúc, mà cả lúc này nữa, tôi nghe tiếng
áo tôi

như tiếng hai cánh đang cất lên
Và khi ta ở trong cái tiếng của cơn bay
ta nghe cổ ta nghẹn lại, cả hông ta, thịt da ta
như bị thắt lại trong bấp thịch của không khí xanh
trong dây gân chắc khỏe của từng cao
Không cần biết ta đến hay ta đi
Không cần biết tóc có bạc không
(cái đó không phải nỗi khổ tâm của tôi
nỗi khổ tâm của tôi
là trái tim tôi nó không chịu bạc)
Hãy để tôi đến với anh

28 THƠ YANÍT RITXỐT

Tôi biết ai cũng đi
Một mình đến tình yêu
đến vinh quang, đến cái chết
Tôi biết thế. Tôi thú vị về điều đó. Không hề gì
Hãy để tôi đến với anh.

Cái nhà này như bị ma ám, tôi không thích
tôi thấy nó cũ quá, đình lỏng
những bức tranh rơi xuống như trong khoảng trống
vội vữa rơi ra như cái mũ người chết rơi từ cái
móc xuống ngõ tối
như chiếc bao tay của lặng im chui ra
hay như ánh trăng nhô trên chiếc ghế thủng
có lúc nó còn mới - không, tôi không nói cái bức
ảnh mà anh nhìn một cách ngờ vực
tôi nói cái ghế ngồi, người ta đã ngồi thoải mái
hàng giờ,
người ta mơ mộng, một cái gì, mắt nhắm lại

- đến một bãi cát phẳng lì, bóng nhoáng đầy trắng
bóng nhoáng hơn cả đôi giày của tôi mà hằng năm
tôi đem đi đánh một lần
bóng nhoáng hơn cả cánh buồm chiếc thuyền câu
tan đi trong cỏi xa xăm
tự ru trong hơi thở của nó
cánh buồm hình tam giác như chiếc khăn xếp chéo
Như không có gì ở trong đấy
Khăn mở ra vung lên như đưa tiễn
Tôi có cái nhược điểm thích khăn tay
Không phải để đựng cái gì
những đóa hoa hái ngoài đồng
khi chiều xuống
hay để thất nơ như những người thợ trước nhà
hay để lau mắt - mắt tôi tốt
tôi chưa hề mang kính - Thích khăn tay, chỉ là
thói quen

30 THƠ YANÍT RITXÓT

Tôi thường xếp nó làm bốn, làm tám, làm
mười sáu

để cho ngón tay có việc làm -

Cái đó khiến tôi nhớ lại

khi tôi đi học ở Nhạc viện

với cái tạp dề xanh, cổ trắng,

hai mái tóc hung tết lại

- 8, 16, 32, 64

tay cầm một nhành đào đầy ánh sáng

- xin lỗi anh vì những tiếng 32, 64

một thói quen

và cha mẹ tôi để nhiều hi vọng

vào khả năng nhạc của tôi

Trở lại cái ghế hồng - người ta thấy những lò xo
rỉ, thấy rom -
tôi muốn đem đến người thợ bên cạnh
nhưng thì giờ đâu, tiền đâu.
- chữa nó thì bắt đầu từ đâu ?
tôi có ý định phủ lên một tấm vải, tôi sợ cái vải
trắng dưới ánh trắng
Đã ngồi ở đây bao nhiêu người, đã từng ôm ấp
những mộng lớn
như anh và tôi
mà bây giờ họ đã yên nghỉ
dưới đất mà mưa hay trăng không hề quấy rầy họ
Hãy để tôi đến với anh.

tôi như tan đi trong trời và xa vời với ánh trắng
 của tôi và ánh trắng của đêm
 như ôm ấp bởi những con mắt thèm muốn của
 những người đàn ông và lòng hân hoan của những
 chàng trai trẻ
 vây quanh tôi là những thân hình đẹp, rậm nắng
 những chân tay chắc chắn, chơi khỏe, đá bóng giỏi
 (mà tôi giả bộ không nhìn)
 với những trán, những môi, những cô, những ngón
 chân, những đôi mắt, những cái ngực, những
 cái đùi (thật tôi không thấy hết)
 - anh biết đấy, nhiều khi khen ngợi người ta thì
 quên trong cái mình khen ngợi, sự khen ngợi
 là đủ rồi.

- Trời ơi, đôi mắt trong trẻo và tôi bay cao giữa
những vì sao
vì bị bao vây cả trong cả ngoài
tôi chỉ có một con đường là
bay lên hay bay xuống
- Không, như thế chưa đủ
Hãy để tôi đến với anh.
Tôi biết, đã từ lâu rồi - Anh để mặc tôi
như thế là bao năm, bao đêm bao ngày tôi ở
một mình
cương quyết một mình, trong trắng
ngay cả trên cái giường với chồng tôi trên
chiếc gối
viết những câu thơ ca ngợi của thiên thần .
những câu thơ, tôi có thể xác minh với anh, như
in trên đá cẩm thạch
trên cả đời tôi, đời anh, trên tất cả. Như thế đủ rồi
Hãy để tôi đến với anh

Cái nhà này không chịu nổi tôi
 Tôi không thể chịu nổi nó
 Phải luôn luôn coi chừng coi chừng
 chống đỡ cái tường bằng cái tủ
 chống đỡ cái tủ bằng cái bàn
 chống đỡ cái bàn bằng cái ghế
 chống đỡ cái ghế bằng hai tay
 để lưng dưới cái kèo cong
 và chiếc dương cầm như chiếc quan tài đầy nắp -
 Người ta không dám mở ra. Luôn luôn coi chừng,
 sợ cái gì rơi, sợ mình rơi. Tôi không chịu được
 nữa

Hãy để tôi đến với anh.

Cái nhà này, mặc dầu có bao cái chết vẫn không
 chịu chết

Sau lớp bụi và rạn nứt
người ta thấy mặt mình mờ đi vỡ ra
cái mặt mà người ta chỉ mong giữ cho trong sáng
và nguyên vẹn

Những thành cốc sáng trong ánh trăng
như một lưỡi dao - làm sao đưa lên môi ?
tôi rất khát nước, làm sao đưa lên môi ? anh thấy
không ?

Tôi vẫn còn cái tính hay ví von, - tôi chỉ còn
như thế

Cái đó, làm cho tôi thấy mình không vắng mặt
Hãy để tôi đến với anh.

Thỉnh thoảng khi ngày tết, tôi có cảm tưởng dưới
cửa sổ

đi qua người biểu diễn với con gấu
bước đi nặng nề
lông đầy gai cỏ

Cuốn bụi lên cùng phố
một làn bụi đầy cả buổi chiều
những đứa trẻ về nhà chờ bữa ăn
và người ta cấm chúng ra ngoài
mặc dầu chúng đoán ngoài kia
Bước chân con gấu già
và con gấu già mặt khôn ngoan đi
Trong quanh hiu không thể múa chân sâu
Nó không thể đội cái mũ rách để làm trò
cho bầy trẻ, những người nhàn rỗi, khó tính
Nó chỉ muốn nằm dài trên đất
ưỡn bụng ra, đùa nghịch
Khoe cái sức mạnh vô dụng.

Cái tính không cần vâng lời người khác, không
cần môi, không cần răng,
không cần đau đớn hay cuộc đời
như liên minh với cái chết
- đầu là chết chậm
Không cần cả cái chết và khái niệm thời gian
trên cả sự nô lệ của nó

Nhưng làm sao mãi thế được
và con gấu đứng dậy và đi
Vâng theo cái dây buộc, những cái vòng, cái răng
cười môi lúng với những đồng xu của những đứa
trẻ vô tư (những đứa trẻ đẹp vì vô tư)
Con gấu nói cảm ơn. Vì những con gấu già chỉ
biết nói cảm ơn. Đó là tất cả những gì nó học được
Hãy để tôi đến với anh.

Cái nhà này làm tôi ngột ngạt
Nhất là cái bếp nhỏ như đáy biển. những đồ nấu
ăn treo trên vách ánh lên
như những con mắt cá kì lạ
những cái đĩa cựa cựa như con sứa
những râu và ốc dính vào tóc tôi - tôi không gỡ ra
được
Tôi như không lên được mặt nước
Cái mâm thau rơi, khỏi tay tôi không tiếng - tôi
ngồi xủ xuống...
và thấy hơi thở mình bay lên
bay lên
Và nhìn nó bay lên tôi thấy vui vui
Và tự hỏi có ai thấy không
Cố ai chết chìm, có ai tìm kiếm dưới đáy biển
và dưới đáy kia tôi có thể
tìm thấy san hô, ngọc ngà,

Những đồ đạc của thuyền đắm
Nhưng cuộc gặp gỡ bất ngờ
Hôm nay, ngày mai gần như vĩnh viễn
một ít nghỉ xả hơi, một nụ cười
Bất tử như người ta nói.
Một hạnh phúc, một say sưa, một hân hoan
Nhưng san hô, ngọc ngà
Nhưng tôi không biết cho ai
Không, tôi không cho
Nhưng tôi không biết người ta có lấy không - có
lẽ rồi tôi sẽ tặng cả
Hãy để tôi đến với anh.
Chờ một tí, tôi lấy cái áo quàng
Thời tiết thất thường, phải cẩn thận
Đêm ướt lạnh - và trắng
anh có thấy, nó hơi mát quá không ?

42 THƠ YANIT RITXỐT

Trăng ghê quá - Kìa cái ghế
Khi tôi lấy cái cốc khỏi bàn
Vẫn còn một cái lỗ trống lặng im phía dưới, tôi
vội đặt bàn tay lên trên
Để khỏi phải nhìn vào - tôi để cái cốc lại chỗ cũ
và trăng là một cái lỗ trống trên đỉnh đầu vũ trụ -
đừng ngó, các bạn đừng ngó
như một sức nam châm lôi kéo - đừng ngó, các
bạn đừng ngó.
hãy nghe tôi - các bạn sẽ rơi xuống
Cái ngậy ngát nhẹ nhàng, đẹp đẽ - bạn sẽ rơi xuống
trăng là cái giếng cầm thạch
trong đó có đựng những bóng hình
Những cánh, những tiếng lạ lùng

- Anh chẳng nghe sao ?
sâu xa, sâu xa là cái rơi
sâu xa, sâu xa là cái bay
bức tượng cẩm thạch vẫn ghi trong đôi cánh rộng
sâu xa sâu xa, sự bao dung của im lặng
những ánh chớp lung linh bên kia bờ, như thể ta
đưa đưa
trong đợt sóng của bản thân
hơi thở của biển
cái ngậy ngát đẹp đẽ nhẹ nhàng
hãy coi chừng, anh sẽ rơi
Đừng nhìn tôi
chỗ của tôi là cái rung rinh
- cái ngậy ngát lạ lùng
và như thế, mỗi khi đêm về

44. THƠ YANÍT RITXỐT

tôi đau đầu, chóng mặt

Thường tôi hay đến hiệu thuốc trước mặt mua

thuốc aspirin

Có khi tôi buồn và tôi để mặc cơn đau đầu

nghe trong vách tiếng nước chảy theo ống

Tay tôi pha cà phê, đầu óc đau đầu

tôi quên và pha hai cốc - ai uống cốc thứ hai ?

lạ thật, tôi để nó nguội

đôi khi tôi lại vừa uống vừa ngó qua cửa sổ

Cái ánh đèn của hiệu thuốc

như ánh đèn của con tàu sắp đến

đem tôi đi

với tất cả khăn tay của tôi, giày của tôi

các xác đen của tôi, thơ của tôi

Không có va li, để làm gì ?

Hãy để tôi đến với anh.

Anh đi ? Chúc ngủ ngon. Tôi không đi
Chúc ngủ ngon
Tôi sẽ đi ra ngoài. Cảm ơn
Bởi vì tôi phải ra khỏi cái nhà quỷ quái này
Tôi muốn nhìn thành phố một chút - không phải
nhìn trắng
Cái thành phố có bàn tay lam lũ, thành phố của
tiếng công nhân
Cái thành phố đã thề nguyện vì bữa ăn và nắm tay
Cái thành phố mang chúng ta trên lưng
Với những cái nhỏ nhen của chúng ta, những tật
xấu, những hần học của chúng ta
Những tham vọng, những ngu dốt, già nua của
chúng ta
Những bước đi lớn của thành phố
Không phải bước đi của anh
Hay của tôi - Chúc ngủ ngon.

Phòng tôi lại. Mây che trăng. Bỗng từ cái radiô bên cạnh một tiếng nhạc vang lên. Và tôi mới hiểu đó là bản nhạc "Xônát ánh trăng" đã nhịp điệu với đầu cái cảnh hôm nay. Bây giờ Người thanh niên đang bước xuống, có lẽ với một nụ cười thương hại trên cặp môi đều đặn của anh và với một cảm giác giải thoát. Khi xuống hết bậc tam cấp, có lẽ anh ta cười. Cái cười anh vẫn ăn nhịp với ánh trăng. Cái có thể không ăn nhịp là anh sợ nụ cười anh không ăn nhịp mà thôi.

Và anh ta làm thỉnh nói một cách nghiêm trang "Một thời suy đồi". Rồi bình thản, anh ta cởi áo và tiếp tục ra đi.

Còn Người Đàn Bà vận đồ đen tôi không hiểu cuối cùng bà ta có ra khỏi nhà không. Và trong phòng những bóng đêm như xúm xít lại như giận dữ, không phải vì cuộc đời mà vì sự vô ích của cuộc tâm sự. Anh có nghe không ? Bản nhạc vẫn tiếp.

1956

TẾ HANH dịch

Vĩnh biệt

*Thứ ba ngày 5 tháng 3 năm 1957, tất cả những tờ báo
hàng ngày đưa tin :*

Lôcôxi, 4 - Gorigôri Apxăngchiu được xem như là phó chỉ huy của E.O.K.A và hộ vệ cho Điiγιênitx đã bị giết chết hôm kia trong một hang đá ở gần nhà tu Masêra, vùng núi Torôđôtx sau khi đã chiến đấu một mình như một người anh hùng trong mười giờ liền chống lại nhiều toán quân lớn của bọn Anh. Cuộc chiến đấu đã diễn ra trong hoàn cảnh như sau : Những lực lượng an ninh của Anh đã được báo tin là nhà yêu nước kia, mà cái đầu đã được treo giá 5000 đồng bảng Anh, đang ẩn nấp trong khu nhà thờ của nhà tu Masêra. Trong buổi chiều thứ bảy, một trung đội 60 người của quân đội Anh kéo về nhà tu và bao vây để bắt cho được nhà yêu nước đang bị lùng sục. Những người lính Anh đã khám xét và lục soát cả khu nhà thờ, bắt giữ tất cả các thầy tu kể cả cha nhất. Chúng đã tra tấn những người đó để họ chỉ chính xác nơi Apxăngchiu ẩn trốn. Không một thầy tu nào hé môi. Trong khi lùng sục xung quanh khu nhà tu, những người lính Anh đã phát hiện ra một hang đá có bụi bờ che kín. Theo người ta nói, có thể, một người chăn cừu đã mách cho họ biết là Apxăngchiu đã ẩn trốn trong đó. Lập tức đơn vị này bao vây hang đá và gọi Apxăngchiu ra hàng. Viên thiếu úy Minlotông chỉ huy đơn vị đến gần miệng hầm và gọi to : "Hãy hạ vũ khí và hàng đi, nếu không ta

sẽ hạ lệnh tấn công". Một người nào đó, từ trong hang đáp lại : "Được rồi, chúng tôi xin hàng". Bốn người trong hang chui ra. Hai người trong đám họ cũng đã được treo giá 5000 đồng bằng Anh như Apxăngchiu. Không có Apxăng chiu trong đám bốn người. Viên thiếu úy Minlotông lại gọi hàng lần nữa nhưng đã được trả lời một cách kiêu hãnh : "Cứ nổ súng đi" !

Lập tức bốn người lính Anh đã lao lên chực chui vào hang. Người chiến sĩ anh hùng đấu tranh cho tự do của Síp đã đón chúng bằng một cơn mưa đạn. Ba trong bốn tên lính Anh này hi vọng được lĩnh số tiền thưởng đã run rẩy tháo chạy trong lúc tên thứ tư bị thương ở ngực đã nằm lặn ra đất và chết sau đó vài giờ. Mintotông, viên chỉ huy lực lượng Anh lập tức cầu cứu, lực lượng viện trợ đã đến bằng máy bay trực thăng. Trận chiến đấu trong đó người Anh đã dùng đến cả những loại bom cày kéo dài 10 giờ liền. Trước lòng dũng cảm bất khuất của Apxăngchiu và sau khi đã sử dụng hết mọi thứ vũ khí, những người lính Anh đã ném vào trong hang những quả bom cháy. Những ngọn lửa lớn đã bao trùm cái hang để sau đó vài phút phủ luôn lên cơ thể nhà yêu nước anh hùng.

Cuộc chiến đấu chấm dứt vào lúc hai giờ sáng. xác của Apxăngchiu được tìm thấy đã bị cháy xém.

Apxăngchiu 29 tuổi và làm nghề lái xe tắc xi. Trong danh sách những người bị nhà cầm quyền Anh lùng bắt, tên của anh được ghi vào hàng thứ nhì ngay sau Đighênitx.

(Gorigôri Apxăngchiu bị vây hãm trong cái hang đá của nhà tu Masêra).

Hết những chuyện lừa dối với nhau rồi - giữa chúng ta giữa những người khác.

Lửa cực kì hùng mạnh đang tiến gần. Người ta không còn có thể phân biệt được đó là loại nhũ hương hay là loại dương xỉ hay là loại bách lí hương đang cháy. Lửa đang tiến đến gần...

Mặc dù vậy, tôi vẫn phải cố gắng phân biệt, nhìn nhận, tính toán, suy nghĩ (cho ai ? cho tôi ? cho những người khác ?). Phải thế thôi !

Trước cái chết của tôi, tôi phải có một sự hiểu biết
cao cả,
một sự hiểu biết về cái chết của tôi, để có thể chết
được.

Bốn người kia đã đi rồi. Chúc họ may mắn.

Im ắng quá !

Giống như lúc người ta chờ đợi một đứa trẻ ra đời, hoặc chấm dứt một vụ tử vì đạo, chờ đợi nghe một tiếng hét to lên, (của đứa trẻ hay của Đức Chúa Trời) một tiếng hét mạnh hơn sự lặng im.

Nó sẽ làm sụp đổ những bức thành của trước kia, sau này và hiện tại để có thể

hồi tưởng lại, đoán trước và đồng thời sống với tất cả những điều đó, trong một khoảnh khắc không nằm trong thời gian. Nhưng mà không nghe gì cả !

Sự im ắng đến sững sờ mặc dù người ta nghe tiếng
lửa cháy và tiếng người nói - những tiếng đó

đều xa lạ ; người ta không nghe đâu ; những tiếng
khô khốc như những đoạn dây thép bị chém
đứt, hay như những giọt nước vụt đọng lại ngay
trước khi rơi xuống

và chúng dừng lại đó một nơi xa lạ, bị chặn đứng
lại, nhọn hoắt.

Im ắng quá !

mặc dù người ta nghe tiếng lửa đang đến. Không
còn là lúc lùi lại phía sau

Đằng sau, bên cạnh, phía trên là đá chắn, trước
một cái chết bé nhỏ, hay là một cái chết

không cùng - ở giữa (ở giữa ư ?) là tôi - Tôi là ai ?
là ai

54 THƠ YANÍT RITXỐT

một con người bị nhốt trong lửa và trong đá.
Chỉ có mỗi con đường thoát
là cái chết từng phần, hay là cái chết hoàn toàn ?
Tôi phải biết cái chết ấy chứ. Tôi có đủ thời giờ
đâu !

Có thể và có lẽ ra tôi có khả năng tự cứu được
mình.

Có thể tôi có khả năng
chịu đựng được sự khinh miệt, hay sự tha thứ hay
sự quên lãng đi của những người khác

Nhưng lẽ nào tôi lại có thể
 quên được nguồn ánh sáng mà chúng tôi từng mơ
 ước với nhau ? Tiếng kêu phản phật của lá cờ
 chúng ta ? Lẽ nào tôi lại có thể chịu yên bề,
 ngồi trong bóng mát một góc nào đấy, tay ôm lấy
 đầu gối chân bắt chéo nhau
 như một con nhện quen thù oán, cách biệt, lạnh
 lùng, dệt tơ mình với nước bọt của mình thôi ?
 Có thể, và dù là như thế, đối với tôi sẽ rất đẹp
 có thể, một con bướm bay lạc sẽ đôi lần đến đậu
 trên song cửa sổ, khua động mơ hồ, không phải vì
 tôi (mà cũng có thể vì đôi cánh như hai lá cờ
 sinh đôi mỏng manh)

Có thể, một đường ánh sáng sẽ len mình que khe
cửa, như ngón tay nhỏ xinh của một người bạn
gái,

với vẻ trách móc, vạch một vết trên cái bàn đầy
bụi với những quyển vở của anh.

Một giọng trẻ con - không thể có được - vang lên
trên những cánh đồng một chiều nào đó

và cái nhìn của một người phụ nữ đang mơ mộng
và mỉm cười - cái nhìn mất đi trong buổi chiều -
làm anh xúc động.

cái nhìn của một người phụ nữ, không hề thấy
anh, nhưng anh thì đã thấy rồi.

Có thể, và dù là như thế, tôi sẽ rất dễ chịu.

Một ngọn đèn vụt sáng lên rất sớm trước bức tường
nhà ngục.

*Trong ráng hồng của một chiều mùa xuân, cái ngọn
đèn ấy sẽ thành cái đường cong uyển chuyển
của cả một bãi cát lớn, những loại côn trùng
đến đây tụ tập lại*

*nhìn rất giống những con thuyền nhỏ trong cái
cảng nhỏ của đảo chúng ta.*

*Dù nằm im, người ta vẫn có thể đi khắp đây kia
Sự bất động duy nhất cuối cùng : không còn đi lại
nữa. Tôi đã không thể tự cứu lấy tôi.*

Lối thoát chật. Tôi không thể lách mình qua.

Can đảm, tôi cũng thiếu nốt,

vì tôi sợ không thể chết được. Hãy tha thứ cho tôi.

*Có thể là bốn người bạn của tôi đã khỏe hơn tôi,
nghĩa là thành thật hơn tôi.*

*Lúc bấy giờ, tôi đã tỏ ra yếu đuối : và tôi đã xấu
hở*

*Các anh ra đi (Họ đã đi rồi). Tôi không giữ các
anh lại.*

(Họ đã đi thật rồi). Chúc các anh may mắn.

*Lửa gần dần. Các anh hãy tha lỗi cho tôi vì tôi đã
không thể nào theo các anh được.*

Và đã để các anh bơ vơ trong chuyến di dân này.

Đây là lần đầu tiên. Tôi không còn cách nào khác.

Hãy tha lỗi cho tôi...

Và mặc dù vậy, cho đến giờ tôi vẫn còn cảm thấy,
lẽ ra tôi có thể sống bất cứ ở đâu, trong sự cô đơn
như một tảng đá phủ rêu, cứng đầu, bị quên
lãng.

hoặc chịu đựng những sự bất công, làm những
chuyện bất công, nhìn những người anh em
mình gánh chịu những sự bất công, còn mình
thì cứ lặng câm như thóc

hoặc, như một con chó bị đòn, bị nhốt trại lông,
cứ nhìn bóng một con chim sẻ với đôi mắt
nghe ngơ hoặc nhìn ngay chính bóng nó,
hoặc (tôi cũng đã nghĩ đến điều này) xa lánh
cuộc đời, dùng những đầu ngón tay đánh bóng,

(những ngón tay mềm đi, vì sự ngồi không lâu
ngày) đánh bóng một hòn đá, và hàng giờ dài
tự quên mình đi bằng cách nhìn những đường
gân lặn im và cứ như thế, khom lưng để khóc
thâm và vui sướng được còn tồn tại. Tôi đã
không thể làm như thế được

Nếu tôi đầu hàng và chui ra vừa bò vừa lết
với hai tay, hai chân (lối thoát thì hẹp, các anh ơi)
nếu tôi chịu
nộp tâm hồn tôi như một lá cờ rách nát.

Tâm hồn tôi, tâm hồn nào nhỉ ?

*Tôi đã không có thì giờ để chứng minh rằng nó
có thật và tôi có thể biết nó một cách hoàn toàn
Tôi đang cần có được khoảnh khắc này để biết
tôi ở đâu và những gì mà tôi sẽ đưa nộ hay không
đưa nộ. Tôi biết rằng*

*có lẽ tôi cũng làm được như các anh, những người
anh em đã đi rồi.*

*Vì tôi biết rất rõ, y như các anh, thế nào là nỗi đau
đớn và sợ hãi.*

*Nhưng tôi, tôi còn có nỗi sợ hãi lớn gấp bội
nỗi đau của tôi, và nỗi sợ hãi của các anh,
không phải sợ về nỗi đau đớn của thể xác mà
còn cả nỗi đau đớn về tâm hồn, cái tâm hồn mà
tôi không hề biết,*

bóng của mỗi cử chỉ của tôi phóng to lên
đến vô cùng trên bức tường trắng xóa đến phát sợ
và tôi nghe mỗi nhịp đập của máu mình rơi vào
trong muôn thuở.

vẽ mãi thành những hình tròn chắc là lỏng

Chính vì với nỗi sợ hãi đó của tâm hồn tôi

tôi đã có thể thoát khỏi nỗi sợ hãi về thể xác của
tôi. Trong lúc tôi cảm thấy được tất cả nỗi sợ
hãi và các anh có thể tin tôi

bởi vì, không ai trong chúng ta lại muốn đau khổ
hoặc muốn sợ hãi bao giờ.

Về mặt này, ít ra các anh có thể tin tôi.

Về mặt này, chúng ta không cảm thấy khó lắm để
thương yêu nhau. Tất cả đều rất khó.

và chính điều đó đã tạo thành giá trị. Nhưng tôi đã
không bao giờ có thể

tiến lên một bước với hai đầu gối của tâm hồn tôi
bị chém cụt. Với đôi chân và đôi tay của thân
thể tôi bị chém cụt, thì may ra tôi có thể làm
được điều kia. Hãy tha thứ cho tôi. Vĩnh biệt.

Họ đã đi rồi. Im ắng quá. Một sự lặng lẽ chết chửa
biết bao nhiêu điều. Tất cả đều đông đặc và
tan ra. Sự vô tận không có trọng lượng và nhân
chúng. Nói với ai bây giờ và để làm gì ? Nếu
họ còn ở đây nhỉ ?

*Phải cẩn thận, đừng để cho tôi tự chết chìm trong
tôi. Tôi phải bám lấy dù là chỉ bám vào giọng
nói của chính mình.*

*Phải giữ cái đầu tôi ở bên ngoài khi súng tôi nổ,
hay chỉ cần giữ lấy trán và mắt. Tôi muốn nhìn,
muốn thấy...*

*Tôi muốn tưởng tượng ra những cây cối, những ô
cửa sổ, những sự vật*

*cảm thấy được sự ấm áp thân thuộc của chúng, tôi
muốn chạm trán*

với sự lạnh lùng kinh khủng của ngọn lửa đang đến gần. Tôi tự nói với mình. Một cái ghế trong góc một gian phòng có thể giống như bên trong của một cái gác chuông, ở đây tiếng chuông bay xuống, rất tròn trĩnh phủ xuống ngôi nhà một sự yên tĩnh của Chúa. Tôi không thể nghĩ tiếp.

Sự chiến thắng không có người làm chứng để tuyên bố, có vẻ khó đạt được.

Tôi muốn tưởng tượng đến cảnh xác tôi được bề bạn khóc thương và những lá cờ rủ ở xung quanh

để có thể trao lại thân thể tôi. Không có ai quanh tôi cả.

Chỉ có giọng nói làm chứng cho tôi - nhưng làm sao giọng nói có thể bay xuyên qua lửa và đá ?

*Chỉ có thể giải quyết với những phương tiện của
tôi thôi.*

*Im ắng quá - sự im ắng như nằm rất vững chãi. Cố
tĩnh.*

Cái bình nước

*nhắc cho tôi biết rằng tôi đã không cảm thấy khát
nữa. Tôi sẽ không bao giờ thấy khát nữa. Và
mặc dù vậy*

*cái túi dệt của tôi vẫn còn treo trên cái đỉnh kia
với cái dáng vẻ*

*của ngôi sao chiều đầu tiên lấp lánh bên trên bờ
biển Lêmetxôtx.*

*vào cái giờ những người phục vụ các quán cà phê
đang dùng những ống cao su tưới rửa các vỉa
hè*

sau một ngày tháng bảy nóng bức, vào cái giờ
mà họ khuôn những cái bàn đầu tiên ra, đặt trên
bờ kè để đón mời những người khách buổi tối.
vào cái giờ mà cái tiếng quẫy nhỏ nhất của con cá
bé nhất, trên bãi nước đã hạ thấp,
nhấn hện : Ngày mai ! ngày mai ! ngày mai !

Đúng thế, tôi có thể sống bất kì ở đâu, trong sự cô
đơn, sự quên lãng, bất kì đâu tàn phế và vô
tâm, không thèm muốn hưởng thụ những kì
công của người khác, <http://tieulun.hopto.org>

những hành động vè vang mà tôi không thể làm
nổi, nhìn đoạn đường của một con kiến chậm
trễ đang tha đi trong buổi chiều đỏ rực,

một hạt ngô lớn hơn mình và cảm thấy
tiếng gọi của cả trái đất và sự nóng bức của mùa
hè qua chân của chú kiến kia

và trong mắt tôi có sự biết ơn thâm lắng của cả
nhân loại.

trong lúc tôi có thể nghe con cá bé nhỏ kia nhẩn
hẹn với muôn thuở : “Ngày mai, ngày mai”.

Ngày mai của hôm nay sẽ như thế nào ?

Sự lạnh lùng ghê rợn của sức nóng kia. Tôi không
có thì giờ.

Không khí ít dần.

Và tôi phải chấm dứt cái thời hạn của tôi.

Và còn dành thì giờ cho một bản di chúc. Để làm
gì ?

Lửa cũng sẽ thiêu nó đi. Lửa sẽ không thiêu nó.

Thật là khó khăn khi phải vĩnh biệt cuộc sống.

Và tôi phải vươn lên để sống cái khó khăn

cuối cùng này, thắng nó, có thể đem tặng nó

cho những người khác như một niềm vui

Như thế nào ? Với những gì ? “Nhưng mà phải
như vậy”.

Phải thế nào nhỉ ? Ai nói đó ? Ai vừa nói gì nhỉ ?

Tại sao ?

“Nhưng mà phải như vậy”

Ở đây cuối cùng sẽ chấm dứt những nhiệm vụ.

Những nhu cầu. Ai đang chỉ huy ?

70 THƠ YANIT RITXỐT

Họ muốn gì tôi ? Họ là ai ? Những bà con nghèo,
những người bị đày đoạ. Tổ quốc, thế giới,
và tôi?

Những nhiệm vụ và những nhu cầu. Đúng thế !
những nhiệm vụ và những nhu cầu
Một ánh sáng đỏ ở bên trong và bên ngoài. Máu
và không khí.
Tất cả đều tồn tại. Tôi tồn tại. Chúng ta tồn tại.
Chúng ta hãy tồn tại
Chúng ta sẽ tồn tại. Khoảnh khắc của tôi, một ánh
sáng đỏ. Và tôi phải

kết những ý nghĩ và sự vật lại với nhau

và mong chúng có thể tồn tại
<http://tieulun.hopto.org>

*có thể sờ thấy được. Và tôi không có thì giờ.
Và những sự vật đã ra đi. Tôi không thấy chúng,
Chỉ có những ý nghĩ không sờ thấy được
ở lại và tôi phải
giữ chúng lại, dù chỉ là những ý nghĩ này tìm ra
cách để chuyển nó đi.
Vài vụn bánh mì hôm trước trong túi dệt của tôi
cái cà mèn bị mờ đục đi vì lửa thổi - thức ăn tôi
còn nguyên nguội lạnh.
đồng hồ tôi đã đứng lại lúc hai giờ khuya
Tại sao tôi lại quên khuấy chuyện lên đây ?*

Thật kì lạ khi nhìn những sự vật dừng lại khi biết
rằng chúng có thể chuyển động.

Và cơ thể nói cho anh biết chính xác về thời gian,
về những cuộc hẹn hò - còn đâu nữa những cuộc
hẹn hò

khi chúng dừng lại, chỉ lúc đó người ta mới nghe
trong lặng im tiếng chuyển động trước kia của
chúng.

Người ta gần như thấy cả sự chuyển động đó,
có mặt trong sự đã vắng mặt rồi.

và lúc đó người ta mới hiểu ra rằng số phận của
chúng là sự chuyển động thoát ra ngoài cái điểm
mà chúng đã dừng lại.

Và con sên đang bò lên kia, về vô tư, trên mặt đá
con sên và ngôi nhà con của nó - nó đang đi đâu ?
Nó chẳng cảnh giác gì cả. Nói với nó ư ?
Làm cho nó tin ư ? Nó điếc mà. Làm như nó
chẳng hề mắc nợ ai điều gì - nó tiến lên
nó với ngôi nhà con của nó - Tôi phải tự một mình
vượt qua ư ? - nhưng vượt qua đâu ?
Lúc thuận lợi nhất để suy nghĩ
không phải là lúc đón cái chết, ấy vậy mà đó là
lúc duy nhất
người ta có được một cách trọn vẹn, vì đó là sự
kết thúc của mọi sự kết thúc.
và ở đây không còn có những cái chính, những
lừa lọc nữa, vì phỏng còn có ích gì ?

*Tôi mới sắp tròn hai chín tuổi và điều duy nhất
mà tôi biết là tôi muốn sống.*

*Cho tới bây giờ, tôi chưa có thì giờ để suy nghĩ,
không có thì giờ để sống. Trong chiến đấu
nghĩ gì bây giờ ? Tôi đã không có thì giờ. Phải ít
nhất cho tôi*

*trọn vẹn lúc này để tôi sống cho thật trọn vẹn
Tôi nhớ lại,*

*Đó là một ngày mùa xuân. Chúng tôi ngồi trên
bến cảng Ammôscôttxơ. Và bây giờ thì tôi
biết điều đó - chứ lúc bấy giờ*

tôi chẳng nhận ra đâu - cuộc đời khi đó thật là đẹp
(và bây giờ cũng đẹp

và có thể mãi mãi sẽ càng đẹp hơn - càng ngày
càng đẹp hơn - chính chúng ta làm nên điều
ấy)

thật là đẹp, những bông lúa, những cây thông,
những cây nho, những ngôi nhà, những người phụ
nữ,

những con đồ hình thoi.

cũng thật đẹp là những gợn sóng của nước đùa
dỡm bên hông những con tàu - cùng thật đẹp

là bóng những con tàu in xuống nước. Bóng những
con hải âu bay qua

trên bờ "ke", trên những cái bàn tròn nhỏ của hiệu
cà phê ngoài trời

với những cốc tách của nó, trong lúc chúng tôi
ngồi nói chuyện, như thế đó, câu chuyện giữa ba
người bạn cũ

76 THƠ YANÍT RITXỐT

không bao giờ ngẩng đầu lên
chúng tôi vẫn cảm thấy những con hải âu đang
lượn trên đầu
Và với cà phê, chúng tôi uống luôn cả một ít
bóng những con hải âu bay vút
một hương vị phóng khoáng, bạn bè và tự do...

Quả như vậy, đời đẹp và thuở ấy tôi cũng đẹp
(sao lại thuở ấy nhỉ ? ngay bây giờ tôi đang đẹp
và chúng ta, tay trong tay, có thể làm đẹp cho
tất cả)

Tôi thường cảm thấy, mùa hè, trong cái nóng bỏng
của buổi trưa và trong tuyết nữa

cuộc đời, hết sức tin cậy nắm lá cờ của nó vào
giữa hai cái đùi của tôi

và ngay cả khi nỗi sợ choáng úp lên người tôi với
tất cả những bóng không lồ của nó

và ngọn cờ của tổ quốc trong tay tôi lay động cả
hai chiếc lá của trái tim tôi.

trong lúc những ngọn gió hay nỗi căm làm bay
phân phật lá cờ kia

lá cờ này không thể lãng quên. Thời ấy đẹp lắm.

Bây giờ thì chấm dứt rồi, không nên nghĩ đến nữa.
Tôi đã chọn lấy lửa. Tôi quyết định rồi. Tôi đã
sẵn sàng.

Các bạn có thể tin là cánh cửa của cái chết có thể rộng hơn chẳng ? Tôi sẽ tự kết liễu ở nơi đây.

Tôi còn biết gì sau đó.

Điều gì còn có thể làm, có thể nói thì hãy làm đi, nói đi anh bạn ạ. Còn được một lúc để coi, như được cuộc đầy.

một khoảnh khắc lớn như tất cả nỗi đau. Trước đây tôi không biết

rằng một khoảnh khắc mà lại kéo dài đến như vậy.

Tôi chưa bao giờ tưởng tượng nổi rằng nỗi đau có thể suy tư. Và tất cả mọi sự vật

đều có một ý nghĩa sâu sắc và chờ đợi chúng ta khám phá ra nó.

Và cuộc đời sẽ tự thấy nghèo nàn

nếu thiếu đi một hòn sỏi, một con ve sầu hay

tiếng gọi của người mang sữa đến khi ngày dấy

Tôi vừa học được điều đó
có phải ngẫu nhiên không cái điều mà người ta
gọi là gan dạ anh hùng ?
và phải chăng người mà người ta gọi là anh hùng
cũng không biết rằng mình là anh hùng ?
Ý nghĩ có thắng được sự im lặng, ngọn lửa và năm
tháng ?
và cái điều mà người ta gọi là số phận ?
Trước đây tôi không biết. Bây giờ tôi mới hiểu ra.
Vĩnh biệt !

Cái khoảng đẹp nhất của đời tôi, tôi xin để lại
cho các bạn, những người anh em của tôi
Đây là khẩu súng của tôi hiện nay là vũ khí mới
nhất của con người

Và tôi yêu nó, khẩu súng đã làm nóng lòng tay
tôi

khẩu súng mà tôi tưới lên... không phải là xấu đâu,
khi nhìn tôi khóc.

tôi xúc động về tất cả, về chính bản thân tôi
và càng xúc động hơn vì sự khám phá ra nỗi xúc
động này.

Nếu các bạn biết tôi lúc này, các bạn sẽ hiểu rằng
tôi xứng đáng với lòng quý yêu của các bạn
như tôi yêu các bạn, không khiếm tốn, chẳng tự
hào

Nhưng ai sẽ chuyển được đến các bạn cái khoảnh
khắc này nhỉ.

Nó không thể nằm trong
các từ ngữ, các bàn tay, ánh mắt cũng như trong
hành động, trong ý nghĩ
nó thật lớn lao như cái điều ta gọi là Tổ quốc,
lớn lao như cái điều ta gọi là đất
lớn lao như toàn thể loài người (Giọng nói của tôi
hôm nay vang lên khác hẳn đi...)
như khi
làm việc một cách thoải mái, trong mảnh đất nhỏ
của một người nông dân nghèo, buổi trưa
cảm thấy khát

anh tin cây để tựa cái cuốc nhỏ vào thân cây duy
nhất
và cúi xuống dòng suối để uống, anh bỗng nhận
ra trong làn nước trong
khuôn mặt của anh, đẹp đẽ, hai má đỏ hồng
vì công việc, vì gió, nắng, tuổi trẻ.
và anh ngấm ngấm trong nước đôi mắt sáng long
lanh và vừa ngấm
anh vẫn vừa uống nước, vừa uống cả anh cùng
một lúc.
Anh đỡ khát và ngẩng đầu lên
nhìn trời như tìm ai đó để cảm ơn.

và đất và trời ở trong anh, ở ngoài anh, hao la và
chói lọi

và cả thế giới là của anh, anh có thể đem cho.

Cái khoảnh khắc hiện có lúc này không còn lặp
lại nữa

bởi vì nó là vĩnh cửu,

là sự vĩnh cửu tồn tại thật và chúng ta đã sáng tạo
ra nó - nó không lặp lại

như một sự vật đến, rồi đi, rồi trở lại. Vì vậy, đừng
nên khóc

Nhưng hãy để cho tôi khóc bởi vì chốc nữa theo
tôi đoán

tôi sẽ không còn khóc được khi nhận ra niềm hạnh
phúc

lúc cảm thấy rằng mình có thể chết. Hãy tha thứ
cho tôi.

Ôi, đúng như thế đấy, tôi đã quên nói với bạn điều
quan trọng nhất - điều mà đúng là tôi vừa học
được

cái chết không đến nỗi khó như thế đâu. Hoàn
toàn ngược lại.

Và đây, ngay bây giờ, tôi xin lấy máu của tôi để
chứng thực điều này :

Chưa bao giờ Chúa lại được sung sướng đến như
vậy

khi chiếc đinh cuối cùng không giết Chúa đã để
cho Chúa được đứng im

để nhìn thẳng trời và sự hi sinh của mình ;

chưa bao giờ Prômê-tê lại nhìn cuộc đời với cái
nhìn trong và sáng

bằng khi cái mỏ của loài ác điều mổ vào mắt ông,
và biết rằng, (chỉ lúc này ông mới nhận ra điều
ấy) chính mình đã được vinh dự trao lại cho
đời ánh sáng và lửa

và còn nữa, đúng thế, chưa bao giờ, chú bé Gorigôri
Ápxăngchiu, hăm chín tuổi lại có thể đẹp đến
như vậy...

Tôi đọc lên số tuổi của tôi và tôi khóc

biết rằng rồi đây các anh sẽ đem nó để làm tăng
thêm niềm vinh quang của đất nước chúng ta
(hãy tha thứ cho sự yếu đuối cuối cùng này
của tôi)

Tôi nghe con số tuổi tôi trên môi các anh
và tôi muốn được hôn lên môi các anh.

Có thể tôi còn bé bỏng đối với sự vinh quang - có thể còn bé bỏng

với một hạnh phúc lớn như vậy. Một hành động đúng

là một bước của con người nhảy ra khỏi sự cô đơn. Đó là sự xiết chặt

của hàng nghìn nắm tay và là lời thề của tất cả mọi người.

Tôi đã sẵn sàng.

Không, tôi không chấp nhận một sự hi sinh vì cái chết. Tôi chỉ chấp nhận nó

vì cuộc sống - vì một cuộc sống

trong tương lai không còn đòi hỏi những sự hi sinh.

Tôi đã sẵn sàng.

Tôi chưa bao giờ tin rằng, một cái cửa hang hẹp
lại có thể bao la đến như vậy và có thể chứa đựng
cả tổ quốc với những cây ô-liu, với những bờ sông
- những nổi vất vả

những con đò hình thoi, buồm căng phồng trong
luồng gió trẻ

cuộc đời và những lá cờ, những ước mơ, những
quả chuông, và cỏ dại. Tôi hít thở

trong cái hầm đá này mà cửa hang

Là nơi vươn đến mặt trời. Tôi hiểu rằng :

từ ở đây, tôi sẽ bước vào đời khi đã chết. Đừng
khóc bạn ơi !

Và bây giờ, hơn lúc nào hết, tôi hiểu rằng tự do là
có thể có. Vĩnh biệt !

Bé và lớn, các từ ngữ giờ đây không còn làm tôi
sợ nữa

tôi có thể lau nước mắt của tôi vào lá cờ của chúng
ta

bởi vì tôi biết rõ, trong cái khoảnh khắc tuyệt đối
của tôi

qua cánh cửa của cái chết, những người bạn chiến
đấu của tôi sẽ nhận từ những bàn tay bốc cháy
của tôi,

lá cờ của cuộc chiến đấu, không hề nghiêng ngả,
lá cờ rực đỏ

như một con ngựa bằng lửa có thể vượt qua sự vô
tận và cái chết

như một ngọn đuốc không thể tắt được trong tất
cả những đêm dài nô lệ, ngọn cờ rực đỏ

như một cánh hoa lớn sáng lấp lánh vì nền đại
đồng thiêng liêng của Thế giới. Và như thế là
tôi rất có thể nhắc lại :

"Hãy nhận lấy và tận hưởng, đây là thân thể tôi và máu tôi

- cái thân thể và dòng máu của Gorigôri Ápxăngchiu

một anh chàng đáng thương hăm chín tuổi, người làng Lat-xi, lái xe tắc xi chuyên nghiệp

người đã chỉ được học trong trường đại học của chiến đấu và gắng học cho đủ để phục vụ cho hai chữ Tự do !

và là người hôm nay, ngày 2 tháng 3 năm 1957.

đã bị thiêu sống trong cái hang đá của nhà tù Maserà

và cũng đúng hôm nay, ngày 2 tháng 3, một ngày thứ bảy - đừng quên điều ấy, các đồng chí của tôi -

thằng bé Gorigôri đã ra đời giữa hai cái đầu gối
ướt đầm máu của sự sáng tạo
vào lúc hai giờ, ba phút sáng.

Mười giờ là quá thừa đủ cho mọi việc cần thiết
khi người ta có một khẩu súng, vài viên đạn và
cái quyền làm người mang trong mình
khi người ta hăm chín tuổi và người ta có thể sử
dụng nó một cách thoải mái.

Khi người ta có cái chết của chính bản thân. Vĩnh
biệt

Tôi cứ vĩnh biệt mãi các anh mà tôi vẫn chưa ra đi.

Đúng thế, cái hành động cao nhất trong đời chúng ta là khi ta quyết định về cái chết của ta trong lúc còn có khả năng tránh được nó và ta vẫn chọn lấy nó

như một danh dự, một nghĩa vụ đối với những người khác vượt qua những yêu cầu của bản thân ta

Ai đã, trong một khoảnh khắc nào đó, làm chủ được

*đời mình thì có thể làm chủ được cả cái chết.
điều đó tôi cũng vừa học được.*

Hôm nay, giọng nói của tôi vang lên rất khác. Có phải chẳng đó là giọng nói

mà các bạn đòi hỏi ở tôi ? Giọng nói mà tôi muốn các bạn nghe cùng

Phải chẳng

đó là giọng nói duy nhất thật của tôi ? của các bạn ? của tất cả chúng ta ?

Tất cả đều phải qua suy nghĩ và hành động

Không nên chỉ có ý nghĩ, không nên chỉ có hành động

mà hành động và ý nghĩ cùng một lúc. Và, các bạn ạ, các bạn đã viện trợ tôi nhiều vô cùng.

(Không một ai trong chúng ta có thể tồn tại mà không có sự viện trợ của những người khác).

Các bạn, những người sắp khóc vì cái chết của
tôi, các bạn đã giúp tôi biết chết ngẩng cao
đầu

Các bạn, những người sắp cầm lấy khẩu súng của
tôi để trả thù cho cái chết của tôi.

Các bạn đã giúp tôi biết chết sung sướng, vì các
bạn và cả vì tôi nữa

Đã giúp tôi những người đã ngã xuống trước tôi.

Cũng như sau này tôi sẽ giúp các bạn.

Không phải là lúc để hờn mình hay để làm ra vẻ
anh hùng
khi người ta đối mặt với cái chết
và tôi nói điều đó giản dị như khi tôi bẻ vòng tay
lái xe tôi, một ngày mùa xuân
để tránh khỏi quệt vào một chiếc xe ba gác do
một bác nông dân vụng về cầm càng
hoặc để khỏi chẹt phải một em bé đang chơi, vô
tư trong nắng,
hoặc như thế này nữa, đúng thế (và sự dịu dàng
này không phải là không thể có đối với một
người sắp chết)
để tránh xéo nát một bông hoa dại đã
tinh nghịch mọc ở ngay giữa đường
rất đôi ngây thơ và xanh biếc như một con mắt
đang lìm dim của thiên nhiên

đúng, tôi có thể nói với các bạn giản dị như khi
tôi bẻ vòng tay lái : “Tâm vóc thật sự của con
người

luôn luôn được đo bằng kích thước của tự do”
Không có cách gì khác. Vĩnh biệt.

Nếu có tiếc, tôi chỉ tiếc từ nay không còn làm được
gì cho các bạn nữa.

(không phải với tư cách của sự nổi tiếng, của ý
nghĩ, của truyền thuyết mà với chính hai bàn
tay, hai bàn tay này của tôi)

không được bắn một phát súng chào mừng ngày
lễ đất nước được giải phóng

cũng như không chở được trên chiếc xe vận tải
lớn một trăm bao bột, hai trăm bao khoai tây

chở hộ những bó củi cho bà cụ già và nghèo kia ở
trong rừng.

giúp ông cụ đánh xe tốt bụng một tay, lôi chú ngựa
kia ra khỏi vũng bùn, một buổi sáng trời mưa
co chân đá một cú vào quả bóng của các em bé
đang chơi trên đám đất, chiều về,

hoặc vỗ nhẹ vào ót người bạn tôi khi anh ta nói
những chuyện bông đùa quái quỷ vào một buổi
chiều nào đó.

hoặc phân phát cho đám trẻ trong khu phố, một
túi kẹo sau một ngày làm việc có kết quả.

hoặc đặt bàn tay vạm vỡ của tôi, hai bàn tay mà
tôi vừa mới yêu hôm nay.

trên một cái bàn nhỏ ở Ammôscôttôtxơ.

và, không nhìn đến hai bàn tay vô sản mà vẫn
cảm thấy có nó

đang đặt nghỉ trên hai đầu gối bằng đá của thế
giới bạn bè của chúng ta. Hôm nay, tôi cảm
thấy một sự trù mến dịu dàng

đối với bản thân tôi khi biết là các bạn sẽ yêu tôi
hôm nay, tôi yêu tôi, tôi quý tôi,

hôm nay, tôi mỉm cười với tôi khi tôi tự nhìn tôi
bằng những đôi mắt ruột thịt của các bạn.

Tôi đã đặt khẩu súng của tôi xuống một lúc cho
nó nguội đi trên đá.

Tôi đã mở cái túi dệt của tôi và lấy ra cái gương
soi bỏ túi.

phải, tôi đẹp ra - khi các bạn yêu tôi -

*gì mà tôi chẳng làm được cho các bạn ! - khi các
bạn yêu tôi -*

*gì mà tôi chẳng làm được - chỉ có bây giờ tôi
mới hiểu ra điều ấy - và có thể là đã chậm rồi*

*tôi chỉ còn có cái chết để tặng các bạn. Tôi có thể
chẳng hạn*

*làm nảy tung lên một chiếc xe tăng bằng một quả
đám thoi,*

*hoặc tạc nên trong một ngày, một pho tượng trên
đỉnh núi - khi các bạn yêu tôi*

*hoặc dựng lên trong một giờ một ngôi trường đồ
sộ. Tôi chẳng nói đùa đâu.*

Các bạn ơi, lúc này không phải là lúc để đùa.

Có lẽ tôi chỉ muốn đẹp cả bên ngoài và đẹp cả bên trong để xứng đáng với lòng yêu thương của các bạn, đúng (tôi cũng sẽ nói luôn cả điều đó) để cho tất cả các cô gái đẹp, mơ nghĩ đến tôi như nghĩ đến người chồng của họ, để cho tất cả những người bạn trẻ Hi Lạp và các em bé trên tất cả các nước nghĩ đến tôi như nghĩ đến bạn của họ. Tôi không còn thì giờ nữa.

Nếu ít nhất, tôi có thì giờ để cạo râu cằm và sửa sang bộ râu mép của tôi. Nhưng cũng có thể là để một ít râu đối với khuôn mặt trẻ của tôi là rất hợp.

(Các bạn thấy đó, lòng yêu thương của các bạn đã biến tôi thành trẻ thơ.

Lòng yêu thương ấy cho lại tôi giọng nói của tôi).
Hãy nghĩ đi, các bạn ạ.
để đón xem những cô gái đi tìm chọn chồng theo
kiểu người của chúng ta,
những em bé, tìm bạn
những con người, tìm lấy hành động
để biết rằng các bạn sẽ cùng với họ trèo lên rất
cao,
trên một đỉnh núi chót vót, có những đường băng
rải nhựa dọc ngang
rồi từ đó nhìn toàn bộ thiên nhiên
những thành phố đầy các ống khói nhà máy, các
đài quan sát, và các cánh cửa sổ
những đồng bằng và cánh rừng, những cảng đầy
các cột tàu,

*những chiếc máy bay bình yên, những con phượng
hoàng cường tráng và những cánh diều trẻ nhỏ
với những cái đuôi kì lạ, những cái đuôi muôn
màu*

*từ trên một đỉnh núi chót vót, với một chiếc xe
vận tải lớn kiểu mới nhất và có thể nó sẽ mang tên
của chúng ta*

*Và cũng đúng là lúc tôi nghĩ ra rằng cuộc đời
không phải tiến lên với những chuyện xung tội
tối tăm và những sự chân thành bé nhỏ,*

*(chuyện xung tội - tôi nghe nói, và tôi vừa nhớ lại
chỉ có thể cứu chính bản thân người xung tôi,*

Nhưng còn người kia ?

*Nhưng còn người kia, họ đã làm gì anh mà phải bị
buộc mang trên lưng những lời nói của anh,
như những bị đá vô dụng,*

*không có thể, ngay đến cả để xây dựng ?). Cuộc
đời, vì vậy, tiến lên với những hành động và hi
sinh - với cái điều*

*mà người ta gọi là “đạo lí thông thường” và mặc
dù không biết người ta gọi những điều đó là
những điều gì, nhưng rõ ràng là chúng vừa tự
dẫn đến ở trên môi tôi.*

*Với tôi, tất cả những gì tôi đã học được chỉ cho tôi
thấy rằng khi người ta dùng sức mạnh cổ tay
nắm chặt lấy góc bàn*

*ấy đúng là cái góc bàn với tất cả sự vững chắc của
nó*

và khi người ta sờ lên một bầu vú, người ta hiểu rằng, đến bàn tay rắn chắc nhất cũng phải run lên.

và lúc đó người ta muốn hàng nghìn trẻ em sẽ được ra đời

để chúng tận hưởng cái thế giới mà các bạn chưa có thì giờ tận hưởng

và có thể, tôi không nói ra, các bạn vẫn hiểu, đâu đó, tự đáy lòng bạn, bạn cũng hiểu rằng bầu vú ấy

“đang chuẩn bị một dòng sữa êm dịu của quả cảm và của tự do”

Và, nhất định thế, hẳn các bạn phải biết rõ điều đó. Vĩnh biệt.

Mẹ già thân yêu của con, mẹ sắp bắt đầu thở than rồi chứ - Không chứ

Con muốn được nhìn thấy mẹ như thế đó. Một người phụ nữ Hi Lạp. Mẹ nói, con đã làm mẹ mất đi cuộc sống chứ ? Con đã để lại cho mẹ niềm tự hào của mẹ,

Kẻ thù sẽ không thấy mẹ lưng gập xuống. Con biết rồi, mẹ sẽ nói :

“Tôi tự hào về con tôi ! tôi muốn nhận nắm tro danh dự

hơn là nhìn đứa con dững cảm của tôi quì xuống”.
Như thế là rất phải. Vĩnh biệt mẹ thân yêu !

Bố tôi

sẽ nhận ra tôi nơi đặt xác, với bộ xương Hi Lạp
vững chãi giống như của Người.

và với cái chữ thập của Tổ quốc mà tôi đeo như
một cái bùa hộ mệnh trước cái ngực đầy lông
của tôi. Tôi nói về tôi.

như chính tôi đã say mê tôi, như lòng yêu Hi Lạp
đã say mê tôi. Hãy tha thứ cho tôi.

Chính các bạn đã cho tôi cái quyền đó. Cảm ơn.

Chính các bạn là niềm yêu thương của tôi, là cái
chết của tôi. Tôi hiểu rằng

ngay cái người đã lĩnh năm nghìn đơ-ni-ê tiền
thưởng

một buổi chiều nào đó, sẽ nâng cốc nhắc đến tôi
trong một quán rượu vì biết tôi là người bạn tốt
và rất có thể một ngày nào đó, anh ta sẽ là bạn của
chúng ta.

Tôi có thể vì vậy, tự đáy lòng tôi, và hoàn toàn
yên tâm, nói điều đó với các bạn
như khi tôi sẽ lại lái chiếc xe của tôi trên con đường
nhựa của Síp.

con đường thẳng tắp, trong buổi sáng xanh và yên
tĩnh - tôi có thể nói lên điều đó : “Đạo đức của
chúng ta

đó là sự có ích chung của chúng ta”. Đúng thế các
bạn ạ. Ở đây

tình anh em không phải là điều không thể có, đối
với chúng ta, đối với tất cả.

Ở đây, những sự khác biệt hòa chung trong một
nụ cười - và cũng giống như

khi người ta nghe, trong những đêm này - xanh
biếc ánh bạc và phớt hồng - của mùa hè.

trong một nguồn ánh sáng lớn lao của hạnh phúc
tất cả những tiếng thì thầm quen thuộc khác thường
của những vì sao to và nhỏ

và cái rẽ của trái tim anh rung động và cả thế giới
rung động đến mức anh thấy cần phải thúc nhẹ
vào cùi tay

của bạn anh để cùng nhau lắng nghe

hoặc thúc vào cạnh của một hòn đá, để nó cùng
nghe và chia xẻ niềm hạnh phúc của anh.

Tôi nói rằng, chính với tình yêu thương ấy, một
ngày kia, những cây thập ác bằng gỗ sẽ nảy
lên đầy những mầm non đỏ hồng - đúng thế,

cả cây thập ác trên mộ tôi nữa, cây thập ác
đã hóa vôi, cây thập ác bằng đá.

Tôi nói rằng, chính với tình yêu thương ấy, một ngày kia, chúng ta sẽ bẻ gãy những kẻ mang đến sự bất công và gieo rắc hận thù. Đó là hiệu lệnh của tôi.

mặc dù giờ phút này tôi không cảm thấy hận thù giống như là tôi chưa hề biết nó hoặc đã quên nó mất rồi. Vĩnh biệt.

Tôi luôn luôn sẵn sàng để ra đi. Tôi vĩnh biệt các bạn mãi mà vẫn chưa ra đi giống như tôi còn một ít hạnh phúc trong tử xương mình để còn gửi tặng thêm các bạn.

Tôi nhớ lại,

Đây là vào một buổi chiều đang xuống của một ngày hè.

tôi vừa đỗ xe trước một cái lều. Tôi đang khát.

Một bà cụ già mặc áo quần đen cho tôi uống nước mát ngay ở bình :

“Cám ơn cụ”, tôi thưa. “Tự do quý lắm, con ạ !”,
bà cụ trả lời

“Tự do quý lắm, thưa cụ”, tôi nói lại - và tôi cảm thấy là tôi có món nợ tự do đối với bà cụ

Bà cụ nhắc chiếc mũ cát-két của tôi và đưa bàn tay vuốt ráo mồ hôi cho tôi. (Bạn biết đấy, các bà cụ cũng biết mỉm cười). Quyền tự do, mỗi chúng ta đều có nợ đối với nhau.

Nếu chỉ có tự do cho một người thôi thì tự do ấy
chẳng có ích gì (cho rằng nó có đi nữa)

Nó chẳng có ích gì ngay với chính người đó :

“Thôi, cháu xin tạm biệt cụ ! Chúc cụ được tự
do!”

và tôi dụi dụi đôi mắt - sương chiều đã xuống
xanh mờ rồi, tôi bắt đầu không trông thấy rõ nữa.

Và khi tôi rờ máy lại lần nữa, hai ngọn đèn pha
chong lên (vì trời hãy còn sáng) tôi thấy mình
bay cao lên, kéo theo xe, cả cánh đồng lớn vùng
Matxaoria

thăm thẳm và lặng im, mờ đục trong ánh trắng
lên chậm,

và tôi cảm thấy mặt trắng mát rượi chiếu thẳng
vào ngực tôi,

mặt trắng, như một đồng bạc cũ buộc dây, đeo ở
cổ tôi,

làm mát dịu tim tôi, và dần dần sưởi ấm và bốc
hơi trên ngực tôi,

Và tôi tự bảo :

cái bàn không đủ đâu, tiền bạc trong túi không đủ
đâu, cũng như bánh mì và cái hôn,

Con người lớn hơn nhiều so với những lo lắng
hàng ngày.

Và tôi còn tự bảo rằng con người bắt đầu từ việc
lo chạy miếng ăn

và tiến lên, vượt lên mãi trên sự hèn kém của mình
từ hèn kém này đến hèn kém kia. Từ sự vượt lên
này đến sự vượt lên khác

từ quốc gia vượt lên thế giới

cho đến lúc con người cảm thấy, xông thẳng lên
trời

mặt trắng bốc hơi trên ngực mình

cho đến một đêm con người nhỏ những giọt nước
mắt vì lòng yêu thương toàn thế giới. Như thế
đấy, tôi đã bỏ chiếc xe của tôi trong một cái
hố. Tôi cầm lấy vũ khí. Và tôi lên chiến khu.

Đấy vì sao tôi lại ở đây

trong cái hang mà lối cửa mở thẳng đến mặt trời.

Lối cửa hình tròn

thành chính cái mặt trời mà tôi sẽ cảm thấy dịu
mát khi họ khiêng tôi đi

(như vàng trắng đêm nào đó) tôi sẽ cảm thấy nó
mát mẽ như một cái huân chương

làm dịu đi cả lồng ngực nóng bỏng của tôi và sau
đó lại thấy mặt trời từng tí ấm dần lên và bốc
hơi trên ngực tôi. Vĩnh biệt.

(Tất cả những tiếng chuông trên trái đất đã ngân lên cùng một lúc. Tất cả những vầng trán của con người ngẩng cao lên. Tất cả những quả tim treo cờ rù. Ở trong làng Látxi, giữa Lócôxi và Ammôsôtxitôixơ, mẹ của anh đang xiết chặt tấm khăn quàng màu đen dưới cái cầm cứng rắn của mình, và người mẹ đã nói đúng những lời mà con bà chờ đợi ở bà. "Tôi tự hào về nó. Thà tôi nhận một nắm tro danh dự còn hơn là nhìn đứa con dùng cảm của tôi quì xuống". Và khi người cha của anh đi đến bệnh viện quân sự ở Lócôxi, ông nhận ra con mình với bộ xương Hi Lạp, với tám huân chương vàng đang chói rục trên ngực con ông và trên ngực của toàn thế giới).

Aten, 3-1957

PHẠM HỔ dịch

<http://tieulun.hopto.org>

Cái cây ở nhà tù và các chị em

Trời tối. Có lệnh tắt ánh sáng. Các chị em ngồi xúm xít trong nhà tù, giữa bóng đêm. Họ chưa đi ngủ. Giường và chăn tỏa ra một thứ ánh sáng mờ mờ. Trước khi đi ngủ, các chị em ngồi vòng tròn trên đất, như chung quanh một cái giếng vô hình ; họ nói thầm thì, người ta gần như không nghe tiếng họ. Tuy họ ngồi im, người ta tưởng chừng họ múa nhịp như một tập đồng ca trong vở bi kịch Hi Lạp. Êlêni không nói, chị rũ xòa mái tóc đen trên vai, đứng im, trước cửa sổ bọc lưới thép.

TẮT CẢ

*Một hàng rào, một cái cây, một ít nắng trên tường,
cái cây kia là lịch của chúng ta, bạn chúng ta,
người đem thư cho chúng ta, con chúng ta.*

NGƯỜI THỨ NHẤT

đôi khi là chồng chúng ta - tại sao, đôi khi ?

NGƯỜI THỨ HAI

*Rất nhiều khi là chồng chúng ta. Nhờ cây ấy mà
chúng ta dự vào năm tháng.*

NGƯỜI THỨ BA

chúng ta dự vào thời gian, dự vào kí ức.

NGƯỜI THỨ TƯ

mà còn dự vào sự tiếp nối và sự đổi mới.

*Cây ấy giữa những bung bít trống rỗng, vẫn kiên
trì tồn tại, kiên trì nhận xét, phân tích, giải đáp*

NGƯỜI THỨ NĂM

gắn liền phía dưới gốc, cây kiên trì vươn lên cao

NGƯỜI THỨ TƯ

chia ra bốn mùa, cây lại nối các mùa và cảnh vật

NGƯỜI THỨ NHẤT

cây nhìn hộ chúng ta, qua bức tường

NGƯỜI THỨ BA

cây thu tiếng em bé bán diêm

NGƯỜI THỨ HAI

thu tiếng người bán nước đá

NGƯỜI THỨ TƯ

thu sự im lặng của người đàn bà vừa mua năm đóa
hồng nơi người bán hoa góc tường

NGƯỜI THỨ BA

thu bước đi của người đàn ông trên lề đường đang
đọc báo

TẤT CẢ

trừ màu sắc giờ phút khác nhau, những màu sắc
trong ngày

NGƯỜI THỨ NHẤT

và những vì sao ban đêm - những vì sao lạ lùng
như bánh xe, cỗ xe, như những con thú hiền
lành, và hai cỗ xe mây dừng trước lâu đài có
trăng

NGƯỜI THỨ BA

không có ai ở trên mặt trăng

NGƯỜI THỨ HAI

nhưng có thể có người ngủ trên mặt trăng hay giả
vờ ngủ.

NGƯỜI THỨ NHẤT

người ta nghe tiếng khóa mở trong hành lang

NGƯỜI THỨ NĂM

ánh một con dao trắng loáng trong đêm

NGƯỜI THỨ TƯ

và rất đơn giản, không đau đớn, không quan trọng
--tồn tại hay không tồn tại. Sự đơn giản ấy,
chính cái cây dạy chúng ta - đó là sự hiểu biết
của ta

TẤT CẢ

đó là sự can đảm bình tĩnh của chúng ta : lẩn tránh,
chờ đợi, cái vui tự nguyện hiến dâng, dầu người
khác quên đi hay không biết đến

NGƯỜI THỨ NHẤT

sự hiểu biết đơn giản, khiêm tốn, cao thượng

NGƯỜI THỨ HAI

như viên đá trong tường nhà

NGƯỜI THỨ BA

như củi trong lửa

NGƯỜI THỨ NĂM

*như tấm kính cửa sổ, tấm kính khiêm tốn, không
tự kiêu, vô hình giúp cho người ta nhìn*

NGƯỜI THỨ BA

soi sáng mọi vật, che gió

NGƯỜI THỨ HAI

che rét, để lọt vào ánh nắng và hơi ấm

NGƯỜI THỨ TƯ

*một sự cô đơn, trong suốt, tinh vi chống lại cô
đơn - một sự im lặng ngăn giữa hai tiếng chua
chát - sau một phút suy nghĩ - tiếng chua chát
thứ hai không thốt ra.*

TẤT CẢ

*không khí trong ra, con mắt trong ra, trời trong ra,
một sự hiểu biết lặng lẽ, hiểu biết xa xôi và
gần gũi*

NGƯỜI THÚ TU

đó là cái lớn lao khiêm tốn của chúng ta và chúng ta thấy không khó khăn gì nói ra đây, mặc dầu chúng ta không nói, chúng ta im lặng, bị nhốt bị bưng bít

NGƯỜI THÚ NHẤT

cách biệt bên ngoài. Nhưng cái cây nhận xét và thấy hộ ta bên ngoài, và lại...

TẤT CẢ

cái cây nhập vào trong ta

NGƯỜI THÚ NĂM

Nhiều khi trong giấc ngủ, chúng ta nằm mà thấy đứng thẳng như cây - có lẽ cây không để ta yên nghĩ

NGƯỜI THỨ NHẤT

không để ta quên lãng

NGƯỜI THỨ TƯ

không để ta chết

NGƯỜI THỨ NĂM

Cái cây canh gác gọn gàng, không kiêu cách

NGƯỜI THỨ NHẤT

*Những nhánh nhỏ nhất như tia ra trong ngón tay
ta*

NGƯỜI THỨ HAI

*khi ta ăn, có lúc một chiếc lá vàng rơi vào trong
tay chị Maria - không ai ngạc nhiên cả*

NGƯỜI THỨ NĂM

*lúc khác, một cành xanh rung lên đung vào tóc
chị Côttêna*

NGƯỜI THỨ HAI

*hay một cánh hoa rơi từ mắt chị Etmini vào bát
đựng thức ăn - không ai ngạc nhiên cả*

TẤT CẢ

*chúng ta lấy cái cùi dĩa vớt hoa ra và lặng lẽ ăn
tiếp*

NGƯỜI THỨ TƯ

và biết chắc là

*mùa xuân sắp đến, nhiều sao, nhiều cây, nhiều
người, nhiều tang tóc, nhiều can đảm sau các
bức tường*

NGƯỜI THỨ BA

rất nhiều bức tường sau những bức tường

NGƯỜI THỨ NHẤT

và nhiều trời trên các bức tường

NGƯỜI THỨ BA

và hi vọng, hi vọng ?

TẤT CẢ

Đừng nói - im lặng, im lặng

NGƯỜI THỨ BA

Những tiếng gõ của một ngón tay vô hình vào
vách, đó là sợ hãi một con nhện dưới đồng lá
những tiếng gõ, người ta đóng đinh vào cửa,
người ta đóng đinh chúng ta

NGƯỜI THỨ NHẤT

vâng, những tiếng người ta đóng một cái đinh vào
cửa để treo

NGƯỜI THỨ BA

cái đinh vào cửa là sự chết - sự chết chờ đợi, cái
đinh rỉ vì ẩm - cái đinh chờ đợi

NGƯỜI THỨ NHẤT

đóng đinh để treo hoa ngày Một tháng Năm, tháng
Năm, sắp đến

NGƯỜI THỨ BA

Cái đinh lấp dưới hoa, nhưng nó ở mãi dưới hoa

NGƯỜI THỨ HAI

Nhưng làm thế nào để treo hoa ? Im đi

NGƯỜI THỨ BA

Dưới hoa cái đỉnh rỉ - máu đen lại

TẤT CẢ

Đó không phải là tháng 5 của chúng ta - tháng 5
của chúng ta bước những bước rộng lớn, đầy
tiếng trống, khói và cờ

NGƯỜI THỨ BA

và máu đen lại dưới bóng lá cờ

những mạch máu dưới cờ - mệnh mông tỏa trên
bóng đen cái chết - như một con tàu

NGƯỜI THỨ NĂM

Xé không khí - cột buồm rất cao

NGƯỜI THỨ NHẤT

và cái thang treo trong nắng

NGƯỜI THỨ HAI

mùi biển lớn - mắm, trái cây - chị không nghe
mùi suối sao, như hai vòng nơi lỗ mũi ?

TẤT CẢ

Đó là mùi hương thế giới - một cái vòng lớn vô
hiên

NGƯỜI THỨ TƯ

nghe như cháy trong mũi, như ta chun mũi khi
nhìn lên mặt trời - chị không nghe thấy sao ?

NGƯỜI THỨ NHẤT

Đó là cờ - cờ phất trong gió như mở cánh cửa lớn

NGƯỜI THỨ BA

và ta ở đây, trong tối, không có cờ
TẤT CẢ

và chúng ta làm nhiệm vụ trong tù, làm cho cái
cây im lìm thành ngàn lá lay động, làm cho
những cử chỉ rời rạc

thành một sự đơn giản không chia cắt được, thành
một sự vĩnh viễn

NGƯỜI THỨ NHẤT

Nhìn kia. Elêni

ngồi tựa cửa, ngó ra xa

chị ngó khói xanh bốc lên từ những viên đá hàng
rào

chị gõ nhẹ vào song cửa sổ

một tiếng gõ sâu, im, một nhịp điệu nhỏ

TẤT CẢ

đấy những tiếng gõ - lắng nghe, lắng nghe

NGƯỜI THỨ NHẤT

tiếng xuyên qua sắt, qua đá,

NGƯỜI THỨ HAI

như mạch xuân trong đường gân của sắt của đá

NGƯỜI THỨ NĂM

truyền tin, báo hiệu

NGƯỜI THỨ BA

và chúng ta quán vào nhánh đêm, sát lại chống
với im lặng, âm uớt

chờ trả lời - trả lời gì ? - chờ đợi.

TẤT CẢ

và sự trả lời đến

NGƯỜI THỨ HAI

nhiều lúc từ một con chim chiều

NGƯỜI THỨ NĂM

có khi từ một con đế mài dũa đêm tối

NGƯỜI THỨ NHẤT

có khi từ một lá thư tình rách nát

gió rung rinh trên đường

NGƯỜI THỨ TƯ

và chúng ta lắng nghe bên ngoài, bên trong, một
thứ thời gian khác

có cây và cửa sổ nhân lên

NGƯỜI THỨ BA

và những bức tường nhân lên

NGƯỜI THỨ TƯ

vâng, bức tường - tại sao không ? - với nhiều cửa
sổ

NGƯỜI THỨ NHẤT

và cái quả nắm cửa ánh lên như giọt nước

NGƯỜI THỨ HAI

một cảnh hình cong ánh lên trong giọt nước

NGƯỜI THỨ BA

một hàm ngựa ánh lên

TẤT CẢ

Im. Nhìn kìa cái lưng Elêni

quay lại ta, đó là sườn đồi thông

và đàn cừ trắng lên đồi, đêm sáng dần

NGƯỜI THỨ NHẤT

đó là sao hiện ra

NGƯỜI THỨ HAI

đó là chúng ta chờ đợi

NGƯỜI THỨ BA

đó là mùa xuân lại đến, vì sao xuân đến ?

ngày lên

chúng ta xếp hàng bên nhau trước cái bảng vuông
bức tường

NGƯỜI THỨ TƯ

kiên nhẫn, im lìm, trật tự

NGƯỜI THỨ BA

từng người một - lẻ loi

NGƯỜI THỨ TƯ

từng người một, và tất cả để nhặt một ít nắng

TẤT CẢ

từng người một, trật tự, bóng chúng ta hòa vào
nhau trên đất

từng mảng tối và sáng, rồi nhập lại thành một cái
giếng

trước giếng là cái cây, đứng thẳng vì chúng ta

NGƯỜI THỨ NHẤT

và chúng ta im lặng, nghe từng tiếng lá rất xa, rất
xa

NGƯỜI THỨ HAI

và từ tóc chị Maria hiện ra

lá xanh đến nỗi ta sợ nó phản lại ta và ta đã

từng nghe tiếng chìa khóa của tên cai ngục

ta sợ một cốc thủy tinh rơi vỡ trên gạch

TẤT CẢ

*mong sao tiếng chúng ta không ai nghe cả - có lẽ
vì thế mà chim sẽ bước đi vụng về, trên mặt
đất.*

Các chị đi ngủ. Trong nhà tù rất nhiều sao, cơ
man sao, như bánh xe, như cỗ xe, như những con thú hiền
lành, như chim, như lá cây, và sao chói đến nỗi Elêni
không ngủ được. Chị che mặt với mái tóc đen dài, và phía
trước ngời lên với tất cả lá, như trung tâm thế giới, cái cây
độc nhất bóng nó leo lên bức tường như một bậc thang
không lồ. Ai cũng leo lên được. Và là mùa xuân, nhất
định.

Praha 9-62

Kỉ niệm

Cha trở về rất muộn. Người không hỏi han gì.
Quên cả tiếng chào buổi chiều gặp mặt.
Mẹ kéo các con ra
Trong lúc ồn ào, không đứa nào để ý
Sao cha chẳng ôm hôn niềm nở ?
Hai tay cha bị trói ở đằng sau.
Thế rồi lời của cha chỉ còn vùi lấp trong mưa thu
Trên những cánh đồng trống hoang
Hay trong lán đi đày, giữa rừng sâu đón gổ.

140 THƠ YANÍT RITXỐT

Tôi còn nhớ được gì thuở đó
Khi cha bị dẫn về, đứng gần cửa sổ.
Một ánh chớp báo cơn giông sáng lóa bầu trời,
Khoảnh khắc ấy trên trán cha
Bỗng in rõ hình một chiếc thập tự đen
Cái bóng của khuôn cửa sổ.

Đây là lần đầu tiên, tôi nhớ rõ
Cái dấu đóng hằn của sự chia li
Trên bức tường cam báo bão.

BẢNG VIỆT dịch

<http://tieulun.hopto.org>

Đảo hoang

Ở đây chúng ta quên mất nhiều điều
Quên khung cửa sổ tựa nhìn ra biển,
Vì biển có thể ngấm theo nhiều cách
Chúng ta chỉ ngấm qua hàng rào thép gai.

*Không buổi chiều nào có tiếng trẻ con
Không người phụ nữ nào ngồi chờ trên
ngưỡng cửa.*

Đến cái gọi là nhà, cũng không còn thấy nữa.
... Dãy phố ngày xưa có một con mèo đen
Trong đôi mắt thoáng nét gì buồn bã
Bộ lông nó thường thơm mùi băng phiến
Một cái bóng dịu hiền yên lặng đến ngồi bên,
Ngoe nguẩy đuôi, đùa với bóng trăng
Con mèo ấy bây giờ đâu mất nhỉ ?

Ở đây những con mèo cũng khác
Chúng lạ người, và không thích vuốt ve,
Chúng chỉ ngồi yên trên đầu gối đôi khi,
Để nhìn sâu vào mắt chúng tôi khi sắp chết,
Nhìn vào sự lặng câm và lòng cương quyết,
Nhìn vào niềm khổ đau và nỗi hằn thù,
Cũng có lúc là tấm lòng yêu thương
Nhưng chúng chỉ nhìn hoài, xét nét...
Những con mèo hoang ở đảo Makrônixôt
Xoi mói chúng tôi như thế đó, dữ dằn.

Đêm tháng tám, trăng rất to
Trăng như lời ước ao, chưa được nói lên;
Chen vào cổ họng của đêm đen,
Lên cao mãi, mà đêm không nuốt nổi

Đời thương

Người con gái nói : “Anh cứ cầm chìa khóa để
phòng xa,
Khi trở về, có sẵn mà mở cửa,
Em sẽ sống, chờ anh ở đây !”.

Rồi năm tháng trôi qua
Khi người con trai mở cửa
Thấy chiếc gương to trên mặt tủ
Lẻ loi soi một bóng mình

146 THƠ YANÍT RITXỐT

Một gã đàn ông già, mặc áo vét màu xám xịt,
Cái bóng của mình, đối diện đợi mình đây !
Trên tường
Vẫn còn tự bao năm
Một mảnh giấy gài ghim : “Em chạy quanh ra cửa
hàng tạp hóa,
Ngay gần đây, chỉ mấy phút thôi !”.

Người đàn ông già rút mảnh giấy cũ ra.
Chiếc ghim nhấp nhánh lặn đi
Cựa quậy như một con côn trùng
Cố sống nốt cuộc đời mình phút ấy.

BẦNG VIỆT dịch

<http://tieulun.hopto.org>

Những người đàn bà

*Xa xôi thay là những người phụ nữ
Những tấm vải ga của họ có một mùi của sự
ngủ ngon*

*Họ đặt chiếc bánh lên bàn
để chúng ta không cảm thấy - rằng họ vắng.
Và chúng ta hiểu rằng chúng đã làm một việc
không hay.*

*Chúng ta đứng lên và nói
“Hôm nay, chắc là chị mệt nhiều”
hay : “thôi, chị để tôi đi thấp đèn cho”.
Khi ta bật lửa, thì chị chậm chậm quay người
và đi về phía bếp
như theo một sức hút nào không hiểu được.*

*Lung chị
là một ngọn núi đặng cay nho nhỏ
chất đầy những người chết, rất nhiều,
những người chết của gia đình
những người chết của chị,
và anh, cùng với họ*

*Anh nghe tiếng chân chị kêu trên sàn gỗ cũ,
anh nghe tiếng đĩa khóc trong tủ ăn
và tiếp theo đó
là tiếng tàu đưa lính ra ngoài mặt trận.*

Điềm báo trước

*Cô say sưa nhìn con hải âu bay lượn
Qua con bão biển tắm trong ánh mặt trời
Một nụ cười qua trên mặt cô
dịu dàng, trong sáng,
theo dõi những đường bay lượn của con chim
cho đến khi nó dừng lại
với một nét run gần chỗ tai cô
đề nặng xuống như một dây... bằng ngọc.
Cô cúi đầu. Con chim đã bay đi.
Trên đôi cao,
ngôi nhà của tên thống trị vẫn còn đang cháy.*

29-10-1969

ĐÀO XUÂN QUÍ dịch

<http://tieulun.hopto.org>

Chùm nho cuối cùng

*Chùm nho cuối cùng được nhặt trong cái bồn
bằng đất.*

*Giờ đây, sau buổi lễ
Ngôi nhà thờ trong thung lũng
đã đóng cửa, lặng im
và tỏa rộng cái không gian bên trong
ra các ngọn đồi,
trên các chân đèn đã tắt
khói hương cũng dần dần phai nhạt
màu xanh nhẹ, qua những túp lều trên những
cánh đồng.*

*Bà già nhìn lên những đám mây
bà nghe tiếng một kêu cọt kẹt
Trong những tượng ảnh cũ xưa bằng gỗ
và bà làm dấu
cảm thấy ngón tay mình nhức nhối
vì chất đường trong chùm nho cuối cùng kia.*

30-10-1969

ĐÀO XUÂN QUÍ dịch

<http://tieulun.hopto.org>

Đêm

*Cả ngày, miệng đắng khô
Đến nỗi không còn đủ nước bọt
Để dán một con tem
Trên bưu thiếp gửi về cho mẹ !
Và bụi, mù mịt bụi
Bụi bám vào mắt, bám vào lòng bàn tay
Bám cả vào trí nhớ.*

*Chúng tôi leo lên núi, rồi lại bò xuống núi
Chỉ để đeo đá thôi, đeo cái chết sau lưng,
Chịu roi vọt như mưa, chịu bọn cai tù chửi rủa.
Chúng tôi học đếm số phận mình trong đá,
Học qua nhiều mạng người !*

Ấy thế rồi quen đi
Nỗi đau và cơn khát - ít dần,
Sức nặng của đá đè - nhỏ lại,
Nhưng chí kiên quyết, lòng bền gan - càng
lớn mãi...

Đêm, như chiếc xẻng đen khổng lồ
Úp lên ngàn khuôn mặt
Và tất cả chúng tôi, hàm răng nghiến chặt
Bàn tay xiết thành nắm đấm
Thay cho chiếc gối dưới đầu mình

BẢNG VIỆT dịch

Chùm thơ ngắn

1

Cái ánh sáng kia
duy nhất
trên đỉnh núi
những người bị giết đã đốt lên
Anh không nhớ sao ?

2

Tiếng trên trắng
Những con cừu trên tuyết
ta không nhận ra
Cũng như thế, những chữ chính xác nhất
trên giấy
Và đá cẩm thạch
trần trụi
trắng trong
đang đợi chờ pho tượng

3

Đây sao hôm
và tôi đây
giữa chúng tôi không có gì cả
Danh vọng
là đứa con thứ
của quạnh hiu

4

Sự nôn mửa kia
Không phải là bệnh
Đó là câu trả lời.
Nhưng chữ có một làn da khác
bên trong
như lớp cơm trái cây
hay như sự kiên nhẫn.

5

Hai thước vuông đó là tất cả
chúng sắp đặt khéo thật
Nhưng dây hoa hồng
điểm thêm đá cuội trắng
và cái giếng con
Còn anh
với cả trái đất
anh sẽ làm gì
Chưa kẻ trời cao ?

6

Họ rất đẹp (anh còn nhớ chứ ?)
Họ đi thẳng hàng
Họ nhìn thẳng phía trước
Họ hát
Họ cầm những ngọn đèn cao lên
cao, rất cao
Họ không nhìn thấy
là thiếu một lá cờ

Trong gió lớn
cao, thật cao
nơi con hải âu trắng đang bay
tự do.

Đảo Samoa
11-1970

7

Cùng với cái búa
anh cầm trong tay
không khí của cái búa
Với cái đinh thứ nhất
an treo cái áo
cái thứ hai treo cái mũ bê-rê
cái thứ ba
trên cao
không khí

8

Giấc mơ lạ
giấc mơ
trong gương
cái mặt thứ hai
gần hơn cái mặt thứ nhất
thật hơn
xa vời hơn.

9

Chính từ đất mà có
bánh mì
nhưng đất
không phải bánh mì
Hãy làm đất cho kĩ
Đất sẽ cho cửa sổ
những cửa sổ lớn

10

Con ốc sên trên tường
nó lên cao
vừa bò
Anh đứng trên bao lon
Không thể làm hơn sao.
Anh đứng im
tiếng tằm
mỏng manh
Ôi bài thơ bất lực
bất lực bất lực

vô ích,
Những người chết
không phải sống lại
Họ vẫn có đó !

11

Trắng sáng tháng ba
hơi thở sâu xa
điều thuốc cuối cùng
trên miệng
người sắp bị hành hình.
Lạ thật - anh ta nói,
mình còn đây.

Aten 1973

TẾ HANH dịch

Tôi muốn nói bằng ngôn ngữ của tình yêu

*Tôi muốn nói bằng ngôn ngữ của tình yêu
Một chuyện ngày nay không ai tin nữa !
Nhưng tôi biết giấu tình yêu đi đâu
Để tìm riêng ngôn ngữ ?
Tôi đứng một mình trước cánh cửa vào đêm
Tôi nhìn thẳng các anh vào mắt
Tôi đốt lên mọi ngọn lửa kêu gào
Tôi muốn phát mọi lá cờ tôi có
Như một chiếc tàu khát khao cập bến
Nhưng các anh nào có thấy tôi đâu ?*

Trên thành phố, một quảng trường
Như vệt bàn chải cạo râu, lâu ngày khô hết bọt
Cái bàn chải cạo râu của người thất nghiệp
Bỏ quên lẫn lóc trên bàn.
Còn thì giờ đâu để nhớ !
Đến giấc ngủ cũng không có đủ.
Chỉ có cơn mệt và sự găng gỏi dữ dội
Cốt để bẻ queo cơn mệt,
Và xiết cho chặt dây giày
Hăm hở bước cùng thế giới !

Ai dám một mình lảng vảng giữa đêm
Trong hơi giá, lang thang đàn chó sủa
Những xe cộ im lìm trên chỗ đỗ
Nhùng nhèn lòng trước hiệu thuốc lơ dờ
Đôi người trực chờn vờn ngái ngủ
Chờ ai chết ai đau vào gõ cửa
Ai dám một mình lảng vảng giữa đêm
Trên những ngã ba đường hoảng sợ
Một tiếng gì xa rơi xuống đất
Còn rít dài dưới cửa sổ kín bùng.

Những hòm gỗ chất rùng rùng trên cảng
Như núi quan tài bao thế kỉ chiến tranh
Những chiếc cần trục nhô cao
Như bóng tối những dàn treo cổ.
Mặt trăng như một chiếc đầu lâu
Cắm trên ngọn cột buồm đơn độc
Con chó con gặm miếng xương hàm nhọn...
Ai có thể một mình lảng vảng giữa đêm
Các anh hãy đốt lửa lên
Hãy tìm bật chỗ nào công-tắc lửa.

Bao con người vật vờ trong đường phố
Trong những cầu thang hẹp,
Sau chấn song tù, sau hàng rào dây thép,
Những con người bị còng chặt tay chân
Bóp xiết những ngón tay giá đẫm.
Nhìn mãi vào bức tường của đêm dày đặc
Phải tìm cho ra - chỗ sẽ bật lửa lên,
Phải tìm cho ra
Ánh sáng của lòng tin !

BẢNG VIỆT dịch

Mục lục

Thơ Yanit Ritxốt	5
1. Bia mộ	8
2. Thư gửi Giôliô Quyri	15
3. Bản xônát ánh trăng	25
4. Vĩnh biệt	49
5. Cái cây ở nhà tù và các chị em	117
6. Kỉ niệm	139
7. Đảo hoang	141
8. Đời thường	145
9. Những người đàn bà	147
10. Điềm báo trước	149
11. Chùm nho cuối cùng	150
12. Đêm	151
13. Chùm thơ ngắn	153
14. Tôi muốn nói bằng ngôn ngữ của tình yêu	160

THI CA THẾ GIỚI CHỌN LỌC

7th YANÍT RITXÓT

Chịu trách nhiệm xuất bản :
MAI THỜI CHÍNH

Biên tập : NGUYỄN CÔNG BÌNH
Sửa bản in : TUẤN MINH
Bìa & minh họa : VĂN NGUYỄN
Thực hiện : TRẦN TUẤN

In 1.000 cuốn, khổ 10 x 18 cm tại Xí nghiệp In số 4. Đăng kí KHXB số: 57/1348 do Cục Xuất bản cấp ngày 6/10/2003. Giấy trích ngang số: 172/TN/XBTN cấp ngày 13/10/2003. In xong và nộp lưu chiểu quý I năm 2004.

<http://tieulun.hopto.org>

thi ca thế giới chọn lọc

Victor Huygô - S.Bôđơler
G.G.Bairôn - Henrích Hainơ - A.X.Puskin
M.lu.Lermôn-tốp
A.Blôk - Xandor Pê-tô-fi - Nazim Hikmét
R.Tagor - Xêrgây Ê-xê-nh-in
Nicô-la Ghiden
Yanít Rít-xốt
Oan Uyt-man - Rax-un Gam-zát-ốp
Lí Bạch - Đỗ Phủ
Khuất Nguyên - Bạch Cư Dị
Thơ Đường

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

trân trọng giới thiệu <http://tieu-thu.hopto.org>

Giá: 9.000